COPIE

40001 vol. 93

TEXTELE SCRISORILOR ADRESATE DE I. MANIU SI C.I. BRATIANU LUI I. ANTONESCU

CSJ.C9
3/98

P213/93

Copie din dosar anchetă nr.40001
vol.43 fila 414-415.

D-nii IULIU MANIU, preşedintele Partidului Naţional Tărănesc şi C.I.C. BRATIANU preşedintele Partidului Naţional Liberal, au trimis d-lui mareşal ION ANTONESCU, următoarea scrisoare:

Domnule Mareşal,

Preocupaţi de soarta ţării noastre ne facem o datorie să vă atragem atenţia asupra gravelor pericole ce ne ameninţă şi asupra măsurilor ce credem că trebuie să luaţi ca să le preîntîmpinaţi.-

Sîntem informaţi că vreţi să faceţi concentrări masive ale armatei noastre pentru a reîncepe campania în contra Rusiei. Aţi început trimiterea de noi forţe militare spre Marea de Azov. Se pune întrebarea: care vor fi consecinţele acestei campanii?

Tara noastră suferă de o emoragie lentă şi continuă care se va agrava foarte mult în 1942.-

Vă citām numai marile pagube de care suferă şi care nu se pot repara dacă vom continua să fim în stare de război. Pierderile mari pe care le-a avut armata noastră atît în cadre cît şi ca material uzat sau consumat.-

Inflaţia monetară rezultînd din deficitele bugetare şi de acumularea mărcilor germane neîntrebuinţate;

Lipsa alimentară şi de îmbrăcăminte pentru populaţie;

Continua micşorare a producţiei industriale;
Perspective grave pentru recolta anului 1942;
Paralizarea comerţului interior;
Lipsa de transporturi.

Am făcut pînă acum sacrificii prea mari, care au nemulţumit adînc populaţia noastră; care nu mai vede unde ele ne vor duce. Toţi dorim reîntregirea ţării, dar ne întrebăm dacă se va putea realiza în cazul în care ţara va continua să-şi slăbească forţa militară şi puterea ei de producţie.-

Sînt două mari pericole: Rusia şi Ungaria. Cînd luaţi sarcina să distrugeţi bolşevismul rusesc intrăm într-o acţiune care nu depinde de noi, ci de forţele de care Germania dispune ca să sdrobească armatele ruseşti. Dacă nu aveţi convingerea că armata germană poate nimici fără ajutorul cîtorva divizii româneşti, armata sovietică declarată înfrîntă, nu puteţi crede în victoria finală a Germaniei. In acest caz se impune cu atît mai mult ca armatele române să nu mai lupte dincolo de Nistru.-

S-a mers prea departe în cele ce s-au făcut pentru a satisface cererile germane. Am depăşit cu mult ceea ce vechii aliaţi ai Germaniei, Ungariei şi Bulgariei, care ar fi avut motive de recunoştinţă - au făcut în ajutorul acestei ţări: ca alimente, concesiuni politice, economice şi financiare şi la sfîrşit ne întrebăm cu ce vor fi ele răsplătite?

In cazul cînd Germania ar ieşi învingătoare în acest război, aveţi oare un act în scris că ea ne va reda Ardealul pierdut, cum a avut grijă ION BRATIANU înainte de a intra în război alături de Franţa, Anglia şi Rusia, să se asigure printr-un act scris că vom obţine Ardealul, Bucovina şi Banatul; Făgăduielile verbale, mai cu seamă cînd nu sînt întărite prin nici o declaraţie publică a factorilor responsabili, sînt aleatorii. Dar dacă este un pericol bolşevic extern, este unul şi mai mare de anarhie internă, la care va fi împins, la sfîrşitul războiului, poporul român sărăcit, înfometat şi îndurerat de numeroase dolii şi suferinţe.-

Războiul actual nu poate fi popular dacă este împins prea mult în afară de hotarele ţării. Apoi opinia publică românească nu admite imensele sacrificii asemănătoare cu acelea din 1917, cînd aliaţii noştri cereau să se facă triunghiul morţii, la care după refuzul lui ION BRATIANU, ei însă au renunţat. Lumea crede că tot ce sacrificăm ca armată şi ca putere economică a ţării este pentru ca Germania să menajeze forţele sale şi traiul poporului său.-

Să nu uitaţi că vom avea în coastele noastre două ţări vrăjmaşe, care şi-au menajat forţele lor militare şi care n-au făcut nici un sacrificiu politic, economic sau financiar pentru a susţine campania din Rusia. Cei care vor fi mai tari la încheierea războiului, vor putea singuri realiza aspiraţiile lor naţionale.

Ungaria nu se sfieşte să afirme că va lua de la România şi restul Ardealului şi Banatul, iar Bulgaria - Dobrogea. Astfel, decurînd, generalul SZOMBATHELY - şeful Statului Major Maghiar, într-un interviu acordat ziarului bulgar "ZERO", afirmă că armata maghiară în istoria sa milenară nu a fost niciodată instruită şi înzestrată cum este astăzi şi că o colaborare cu Bulgaria este posibilă.-

Trebuie să prevedem mai întîi apărarea fruntariilor noastre şi recucerirea Ardealului pierdut, ceea ce nu putem realiza decît cu o armată puternică şi bine înzestrată.-

Este oare un interes de primă importanţă pentru Germania, chiar învingătoare, de a se angaja într-un război în contra Ungariei spre a ne reda Ardealul? La sfîrşitul războiului, slăbită şi îndurerată de atîtea pierderi în oameni, va mai angaja ea oare soldaţii săi în lupte, în contra foştilor ei aliaţi? Desigur că nu. Dar evident că nu în mod paşnic va renunţa Ungaria la ceea ce a obţinut prin arbitrajul de la Viena.-

Dar dacă Germania ar fi constrînsă să facă o pace pe care i-ar impune-o Anglia şi America, în ce situaţie s-ar găsi România, ale cărei armate au depăşit limitele sale naţionale şi s-au angajat într-o luptă în interiorul Rusiei şi care, fără a fi silită prin obligaţiile aderării la pactul tripartit, fapt pe care opinia publică română nu şi-l poate explica.-

De asemenea ce situaţie i se creiază României prin condamnabilele excese contra evreimii, săvîrşite sau probabil inspirate de germani, contrare firei paşnice a poporului românesc?

Continuarea războiului în condiţiunile de astăzi nu poate duce la reîntregirea ţării, ci numai la uzarea completă a ţării expusă la pericolul maghiar.-

Prin urmare, cît mai este timp trebuie să arătaţi Germaniei că aţi făcut pînă acum, în cadrul alianţei ce aţi contractat cu dînşii, tot ceea ce putea face România, fără a se expune la un grav dezastru; că am făcut sacrificii pe care Ungaria şi Bulgaria nu le-au făcut; că sîntem siliţi să ne retragem trupele noastre de peste Nistru ca să ne reconstituim forţa noastră armată şi să organizăm situaţia noastră internă, care nu poate suporta o prelungire a războiului.-

Retrageţi trupele din Rusia, pe care Germania le

poate uşor înlocui. Reconstituiţi armata refăcînd cadrele şi armamentul. Indreptaţi situaţia economică şi financiară a României.-

Pregătiţi-vă să faceţi faţă la lipsa de alimente şi îmbrăcăminte care ne ameninţă în 1942 şi la sporirea producţiei noastre agricole şi industriale. Să se reorganizeze transporturile şi să fie mai mult dirijate către economia noastră naţională, fiind scutite de atîtea necesităţi militare.

Numai în acest mod vom putea apăra ţara noastră, o vom putea emancipa de influenţa străină, ca astfel să avem o ţară liberă şi stăpînă pe destinele ei.-

Atunci vom putea rezolva relaţiilenoastre internaţionale, avînd în vedere în primul rînd necesităţile noastre naţionale.

Toţi avem aceleaşi ţeluri ca dvs., dar credem că le vom putea realiza numai în condiţiunile pe care vi le arătăm mai sus.-

Vă rugăm să primiţi asigurarea deosebitei noastre consideraţiuni.-

Preşedintele Partidului Naţ.Lib.
ss/C.I.BRATIANU

Preşedintele Part.Naţ.Tăr.
ss/IULIU MANIU

1941 (?)

Arh. istorică centr., fond. Președ. Cons. de Miniștri, dos. 60/1940 f. 227-230

5

C O P I E.

din dos.Nr.40.001 vol.45
fila 230.-

DOMNULE MARESAL,

Dela începutul războiului v-am sfătuit asupra atitudinii pe care România trebuia să o păstreze în conflictul mondial.

Nu ați ținut nici un cont de sugestiile noastre și ați luat complectă răspundere a consecințelor politice a acțiunei ce ați condus.

Astăzi trebue să constatați că după pierderile enorme rezultate din războiu, țara noastră este amenințată de un pericol la care nu mai poate face față.

Armatele germane înfrînte nu ne mai pot asigura în contra unei invazii rusești și concursul pe care l-am mai putea da să o împiedicăm va fi cu totul insuficient.

A coopera mai departe cu armatele germane ar fi să sacrificăm în mod inutil ce ne-a mai rămas ca puterea militară și să provocăm din partea armatelor bolșevice victoricase, represalii și distrugeri ireparabile.

Orice gest ați mai face de aci înainte pentru a ne solidariza într-o acțiune care s-ar putea considera ca vrășmașe în contra puterilor aliate ar constitui o gravă greșeală.

Pentru ca în acest moment nimeni nu poate lua răspunderea situației ce ați creiat, trebuie ca tot dvs. să arătați germanilor că trebue să retrageți restul trupelor noastre care mai operează în Rusia, că nu le mai puteți da concursul militar de pînă acum și că țara se găsește în situație de nebeligeranță.

Pe de altă parte, să comunicați Aliaților anglo-ruso-americani hotărîrea ce ați luat.

Dacă nu puteți face aceste note, nu mai rămîne decît să arătați M.S.Regelui că nu puteți conduce mai departe politica țării și că trebuie să avizeze la formarea unui guvern, care să poată îndrepta, cel puțin în parte, situațiunea în care ne aflăm și care expune țara la noui complicațiuni.

Primiți, vă rugăm Domnule Mareșal încredințarea deosebitei noastre considerațiuni.

ss. C.I.C.BRATIANU ss. IULIU MANIU

12 August 1943.

C O P I E,

din dos.nr.40.001 vol.45
fila 231.-

6

S I R E,

Nu am înţeles pînă astăzi să aducem la cunoştinţă Majestăţii Voastre, nici un fel de întîmpinare cu privire la evenimentele cari se desfăşoară, socotind că delegarea puterii de a conduce Statul dată Domnului Mareşal Antonescu, era totdeodată o indicaţiune de a ne adresa Domniei Sale, atît timp cît Majestatea voastră îi menţine puterile cu cari a fost învestit.

Deasemeni nu socoteam că e bine ca în timp de război, Coroana să fie amestecată sub nici o formă în discuţiunile de ordin politic.

Demersul de acum către Domnul Mareşal Antonescu e însă determinat de o chestiune de excepţională gravitate, de a cărui rezolvare depinde însăşi soarta ţării şi care depăşeşte răspunderile politice obişnuite.

In consecinţă, socotim că a venit momentul să-l aducem la Inalta cunoştinţă a Majestăţii Voastre punctul nostru de vedere, care reprezintă de altfel sentimentul opiniei publice.

Majestatea Voastră va găsi aci alăturat memoriul ce l-am trimis Domnului Mareşal Antonescu, şi o rugăm să binevoiască a lua act despre el.

Suntem S I R E, cu omagial devotament, ai Majestăţii Voastre prea plecaţi servitori.

Bucureşti, 12 August 1943.

Preşedintele Partidului Naţional-Liberal

ss. C.I.C.Brătianu

Preşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc

ss. Iuliu Maniu

File de istorie militară, nr. 1 (1973, p. 206

C O P I E.
din dos.nr.40.001 vol.7
filele 433-434.-

Domnule Mareşal,

Incă din clipa în care trupele noastre recîştigînd provinciile răpite în vara anului 1940 au început a purta războiul alături de armatele germane, dincolo de Nistru, v-am atras continuu atenţiunea printr-un şir neîntrerupt de memorii şi proteste că România nu trebue să depăşească în operaţiunile militare în care se găseşte angajată, caracterul strict defensiv al războiului pe care-l duce.

Cu deosebire după terminarea campaniei anului 1941, atunci cînd şi unele căpetenii militare se rostiseră împotriva participării mai departe a armatelor noastre la luptele din răsărit, am stăruit din nou asupra necesităţii de a nu istovi forţele armatei române în luptele asupra necesităţii de a nu istovi forţele armatei române în luptele duse şi depărtate de hotarele ţării şi de obiectivele ei fireşti şi asupra nevoiei de a le păstra pentru realizarea integrală a revendicărilor naţionale ameninţate şi încălcate de vecinii noştrii direcţi.

Am repetat acest demers, înainte ca armatele noastre să ia parte la ofensiva anului 1942, ce le-a dus pînă în Caucaz şi pe Volga, prevestind din nefericire în zadar, dezastrele la cari erau expuse luptînd atît de departe de ţară.

Am intervenit din nou în acelaş scop, după ce încheiase dureroasa experienţă a pierderilor uriaşe suferite în cotul Donului şi la Stalingrad, nădăjduind că măcar acum se va ţine seama de aceste împrejurări tragice, spre a se readuce în ţară toată armata noastră, în scopul refacerii şi reorganizării ei.

In fine, nu de mult, după ce primul ministru al Ungariei, dl.Kallay, a anunţat în declaraţiile sale cunoscute că întreaga armată ungară a fost retrasă depe frontul de răsărit şi că ea se pregăteşte să lupte numai pentru ţelurile politicei maghiare, am cerut din nou, să se aducă în ţară trupele depe frontul îndepărtat al Cubanului pentru a străjui hotarul descoperit al Ardealului Românesc.

Toate aceste demersuri au întîmpinat din partea dvs., o hotărîtă împotrivire sau au rămas fără răspuns.

Avem un prea mare sentiment al răspunderii spre a nu ne înfăţişa toate consecinţele iniţiativei noastre şi a nu ne da seama, că mai presus de orice, trebuesc făcute toate sforţările pentru a păstra nu numai armara, dar şi suveranitatea Statului nostru.

In momentul în care ne aflăm, trebue totuşi considerate următoarele puncte de vedere:

Mai întîiu, necesitatea de a nu împinge la extrem, prin prezenţa pe frontul rusesc al trupelor noastre, al căror număr nici nu mai reprezintă un aport militar considerabil, ostilitatea Angliei şi Statelor Unite, puteri cu cari nu avem

./.

nici un motiv şi nici un interes de a întreţine o stare de duşmănie. Nu trebue să uităm că guvernul britanic, cu care ne aflăm în război, a declarat că nu va ţine seama de arbitrajul dela Viena, pe cînd aliaţii noştri actuali cari sunt autorii arbitrajului, îl consideră în vigoare şi că nu este admisibil să continuăm a lua parte la conflictul actual mondial în contra democraţiilor dela cari putem spera ocrotirea intereselor noastre naţionale şi spirituale.

Nu trebuesc date de asemenea pretexte Rusiei spre a putea invoca motive de securitate în îndeplinirea scopurilor ei imperialiste, nici să înrăutăţim raporturile noastre pentru viitor cu Rusia cari trebuesc să fie de bună vecinătate.

De altă parte nu putem pierde din vedere că Germania nu mai are iniţiativ a operaţiunilor militare şi nu va mai putea dicta condiţiunile păcii.

Prăbuşirea fascismului nu mai face posibilă organizarea unitară a Europei, după programul Axei.

Italia nu mai poate considera participarea sa la război ca o cruciadă contra bolşevismului şi nici nu se ştie cît timp va putea continua lupta. E de prevăzut că în scurt timp va căuta să încheie pacea.

In ce situaţie rămâne atunci România, ca singura colaboratoare a Germaniei, într-un război purtat în interiorul Rusiei ?

Soldatul român nu înţelege scopul unei lupte atît de îndepărtate. Cele cîteva divizii ce se mai află pe front nu pot determina soarta războiului. Dacă Germania nu poate ţine piept adversarilor săi, sacrificiul ultimelor forţe militare ce ne-au rămas e inutil pentru rezultatul final al războiului. El ar pune însă ţara noastră într-o situaţie periculoasă faţă de vecinii noştri, ungurii, cari nu se sfiesc să declare că-şi rezervă armatele pentru realizarea scopurilor politicei lor naţionale.

Pe lîngă aceasta, în ultimele săptămîni s-au înregistrat avertismente din partea puterilor aliate, că de nu vom retrage trupele cari luptă pe frontul rusesc, ţara noastră va suferi bombardamente aeriene.

La 1 August, această ameninţare s-a realizat şi instalaţii de mare însemnătate ale regiunei noastre petrolifere au fost distruse de bombardamentul aviaţiei americane, fără să mai socotim jertfele populaţiei civile. De aci înainte ne putem aştepta ca aceste distrugeri să se intensifice şi ca întreaga economie a ţării să fie adînc turburată.

Va fi România în stare să repare toate distrugerile cari vor fi fost efectuate, iar puterea ei nu va fi cu totul sleită faţă de aceia a vecinilor cari şi-au păstrat forţele intacte?

Se mai lasă impresia că am voi să anexăm Transnistria, ca o conpensaţie pentru Ardealul pierdut, fapt care ar spori în viitor duşmănia puternicului nostru vecin dela răsărit şi face ca opinia publică din alte ţări ale Europei să nu mai înţeleagă rostul războiului pe care-l ducem.

Astăzi cînd evenimentele se precipită, trebue ca ceeace nu s-a făcut făcut în urma demersurilor ce v-au fost aduse la cunoştinţă în atîtea împrejurări, să îndepliniţi măcar acum, cît situaţia politică şi militară vă arată că participarea noastră mai departe la război nu poate duce decît la o catastrofă, ce trebue evitată cît mai este timp.

./.

9

Nu este admisibil ca Naţiunea Română să fie angajată şi reţinută într-o conflagraţiune universală prin voinţa unei ocârmuiri contra opiniei publice, iar armata ei ţinută departe de hotarele ţării periclitate din toate părţile. Noţiunea Romînă cere să se termine acest război, iar armata ei să fie adusă acasă ca să apere hotarele ţării şi glia strămoşească.

Primiţi vă rugăm, Domnule Mareşal, asigurarea deosebitei noastre consideraţiuni.

12 August 1943. (1942 ?)

Preşedintele Part.N.L.
ss. C.I.C.Brătianu

Preşedintele Part.N.T.
ss. Iuliu Maniu

Arh. Ist. centr.; fond. Presed. Cons. de [illegible], dos 25/1940 f. 140-142

1°

Copie din dos.anchetă nr.40001
vol.43 fila 236-241.

DOMNULE MARESAL,

Am luat, cu îndurerată surprindere, la cunoştinţă decretul de chemare pentru adunarea plebiscitară, pe ziua de 9 noiembrie, în scopul ca cetăţenii ţării să-şi exprime aprobarea sau desaprobarea lor, asupra guvernării dvs., de la 6 septembrie 1940 şi pînă astăzi.-

Partidul Naţional Ţărănesc crede că în aceste zile, cînd fii ţării sînt chemaţi să-şi îndeplinească suprema datorie faţă de ţară, ar trebui eliminat totul ce-i poate despărţi.-

Ar trebui indiferent de deosebirile de vederi politice interne şi externe ce ne despart, ca toţi să ne ferim să întretăiem drumurile şi cărările şi dealtfel prea strîmte, care duc la izbînzi mari naţionale, nu năzuiţi de organizări, care nu pot avea şi nu vor avea un caracter de permanentă durabilitate.-

Partidul Naţional Ţărănesc, oricît de mult ar dori să-şi menţină hotărîrea de a pune în discuţiune chestiuni politice, şi să respecte regulile disciplinei naţionale, care caracterizează naţiunile civilizate, atunci cînd ţara se găseşte în război, totuşi nu se poate da îndărăt de la îndeplinirea datoriei sale de a-şi manifesta părerile, obiecţiunile şi hotărîrile sale în faţa unor evenimente cu importante repercursiuni în prezent şi cu efecte incalculabile în viitor.-

Acesta este motivul pentru care în baza plinelor puteri ce mi s-au acordat de către Comitetul Central, vin respectuos să vă aduc la cunoştinţă că plebiscitul organizat de dvs., în plin război, sub stare de asediu, ale cărei constrîngeri exclud posibilitatea exprimării libere a voinţei obşteşti. Făcînd abstracţie de la aceasta, el nu vrea să consfinţească prin colaborarea sa, practica dictaturilor ce

./.

ce s-au perindat în ultimii ani, de a chema națiunea română contrar concepției ei politice, la plebiscite, pentru a se cîștiga o justificare aparentă, pentru regimul autocratic, inaugurat contra dispozițiilor clare ale așezămintelor noastre fundamentale.-

Concepția serioasă ce o are Partidul Țărănesc despre drepturile națiunii și ale cetățenilor care o compun, exclude participarea lui la un simulacru de consultare obștească, repetat de trei ori în trei ani și jumătate.-

Abstracție făcînd de considerația principială că în timp de război, al cărui sfîrșit nu se poate prevedea, pornit tocmai pentru stabilirea concepției politice, care va trebui să domine în lumea civilizată, nu este admisibil un plebiscit, cu obiectiv politic de organizare de stat, nu putem lua parte la plebiscitul ce organizați și pentru următoarele motive:

1. Decretul interzice discutarea chestiunilor asupra cărora cetățenii sînt chemați să-și spună opinia, deci face imposibilă clarificarea și precizarea meritelor, greșelilor, succeselor și insucceselor regimului actual. Ori, numai o astfel de examinare ar putea creia o opinie publică, care ar fi vrednică să fie exprimată, aceasta mai ales că starea de asediu și cenzura au impiedicat ani dearîndul cunoașterea exactă a evenimentelor ce s-au perindat, "Voturi" exprimate numai în baza unei propagande unilaterale, care este făcută de către organele guvernamentale, - oprită și ea de altfel, prin dispozițiunile decretului lege - nu merită să fie eternizate, căci ele nu folosesc la nimic, cum nu au folosit nici cele exprimate cu ocazia plebiscitelor anterioare.-

2. Dvs. cereți opinia cetățenilor, într-un singur răspuns, asupra unui întreg complex de chestiuni, privitor la care opinia publică are păreri, parte aprobatoare, iar în parte de categorică desaprobare.-

Spre pildă, Partidul Național Țărănesc, împreună cu întreaga opinie publică aprobă acțiunea militară întreprinsă pentru desrobirea Basarabiei și Bucovinei și eliberarea elementului românesc de peste Nistru, de sub regimul comunist, și aclamă cu însuflețire rezultatele obținute în această privință.

Dezaprobă însă continuarea acţiunii militare în formă agresivă şi cu intenţiuni de ocupaţiune, pe teritoriul rusesc, dincolo de hotarele noastre naţionale fireşti şi deplînge pierderile de morţi şi răniţi ce au suferit şi slăbirea puterii noastre armate, pricinuită de aceste operaţiuni.-

Mai departe, aprobă înlăturarea regimului exregelui Carol, dar dezaprobă categoric continuarea regimului dictatorial, care exclude orice posibilitate de manifestare democratică a voinţei populare şi anihilează libertăţile cetăţeneşti.-

Aprobă înlăturarea corupţiunii, teroare şi a dezordinei care au prins rădăcini adînci sub regimul exregelui Carol, dar dezaprobă reintroducerea în serviciile şi întreprinderile de stat, a persoanelor care au fost complectamente compromise, prin atitudinea lor, sub regimul exregelui Carol.II.-

Aprobă restabilirea inamovibilităţii magistraţilor şi tendinţele de a se introduce un regim de legalitate, dar dezaprobă înlăturarea unor magistraţi şi profesori în mod cu totul arbitrar, cum s-au făcut contrar drepturilor lor cîştigate şi dispoziţiunilor legale anterioare; de asemenea dezaprobă regimul special aplicat minorităţilor, dintre care unele sînt favorizate mai mult decît înşişi românii, iar altele sînt persecutate, cu nesocotirea legilor existente.

Aprobă tendinţa de românizare legală a vieţii sociale şi economice, dar dezaprobă în modul cel mai hotărît germanizarea întreprinderilor industriale, comerciale şi bancare şi pătrunderea sistematică a elementelor străine în sistemul nostru de producţiune naţională.-

Aprobă străduinţa de a ridica producţiunea economică dar dezaprobă în mod hotărît lipsa de competenţă a organelor administrative centrale şi exterioare, care nu sînt în stare să pună zăgaz scumpetei mereu crescînde şi lipsei catastrofal simţite a articolelor de primă necesitate. Efectele acestor fenomene urmate în bună parte din convenţiunile comerciale încheiate cu Germania şi Italia, care de fapt au aproape monopol asupra comerţului nostru exterior, duc opinia publică la exasperare şi pot produce nelinişti serioase.-

 13

Aprobă urcarea prețurilor produselor agricole, dar regretă că ea este urmarea inflației monetare care va duce la catastrofa vieții noastre economice.-

Ar fi o greșală din partea Partidului Național Țărănesc dacă ar aproba politica din care rezultă această stare de lucruri, egală cu pauperizarea și exploatarea țării noastre.-

Dar în special Partidul Național Țărănesc nu poate aproba situația periculoasă și umilă, în care se găsește Statul român, din punct de vedere internațional, alături de pactul tripartit, care îl pune în dușmănie, aproape în stare de război cu democrațiile occidentale, neputînd să salveze partea ruptă din Ardeal și nici măcar să pună în valoare protocolul atît de oneros dictat la Viena acceptat numai sub presiunea Axei, ale cărui clauze, favorabile nouă sînt călcate în picioare, iar noi nu putem să manifestăm nici măcar sufletește, pentru frații asupriți, rupți de noi, în urma hotărîrii aliaților de azi ai țării noastre.-

3. Dvs. ordonați un plebiscit cu vot pe față, înlăturînd votarea secretă, indispensabilă, îndeosebi în cursul unui război și sub regimul stării de asediu, cu perspectiva lagărelor de concentrare. Această împrejurare despoaie de la început plebiscitul de caracterul sincerității.-

4. Nu putem consfinți, prin participarea noastră activă un plebiscit menit să vă dea mandat în alb, pentru introducerea unei organizații de stat corporatiste, contrară principiilor noastre democratice, respectuoase libertăților cetățenești. Manifestul publicat de dvs. desvăluiește intențiunea dvs. de a menține în viața de stat sistemul dictatorial, care exclude afirmarea democratică și pașnică a voinței naționale, în ce privește chivernisirea afacerilor publice și face imposibilă orice activitate de control, ceea ce duce la coruptiune în viața publică și abuz în viața de stat și pe urmă la transformări sguduitoare, adeseori catastrofale în evoluția națională.

In fața acestei perspective, orice intențiune bună a conducerii de stat rămîne infructuoasă.

./.

Vă rog, domnule Mareşal, binevoiţi a primi asigurarea înaltei mele consideraţiuni.-

Bucureşti 8 noiembrie 1941.

Cu distinsă stimă:

ss/Iuliu Maniu

Preşedintele Partidului
Naţional Ţărănesc

C O P I E,
din dos.nr.40.001 vol.50
fila 339.- 15

DOMNULE GENERAL,

Ultimele evenimente din Peninsula Balcanică, în special refuzul Jugoslaviei de a se alătura la pactul tripartit şi schimbarea regimului din acest Stat aliat al nostru, ating în modidirect România şi pot avea repercursiuni catastrofale, pentru noi. Efectul acestor repercursiuni nu se poate evita decît printr-o precizare clară a atitudinii României şi prin luarea urgentă a unor măsuri precise.

In această grea situaţie, plină de răspundere pentru toţi , conducerea Partidului Naţional-Ţărănesc, ţine şi acum, ca întotdeauna să-şi manifeste punctul său de vedere.

Conflictul armat între Germania şi Jugoslavia, cu greu va putea fi evitat. Imprejurarea că România s-a alăturat pactului tripartit, poate să îndemne - evident fără temeiu - Germania şi Italia să ceară de la noi două lucruri: să permitem ca ofensiva germană să se deslănţue contra Jugoslaviei, pe teritoriul nostru, la frontierea româno-jugoslavă şi apoica armata noastră să participe la acţiunea armatei germane alături de Germania.

Aceste cereri sunt însă, dela început, inadmisibile, Poporul Românesc a trăit, în trecut, totdeauna, în relaţii de prietenie cu poporul jugoslav. In prezent şi în viitor, între noi şi între această naţiune există o strînsă comunitate de interese şi trebue să existe o solidaritate de acţiune. In afară de aceasta, statul nostru a semnat un tratat de alianţă cu Jugoslavia, tratat care pînă în prezent nu a fost denunţat şi care implică pentru noi obligaţia elementară de a nu îngădui, de pe teritoriul nostru, o acţiune militară în contra ei. Cu atît mai mult o participare directă a României la o astfel de agresiune ar constitui o gravă greşeală politică pe care Naţiunea română nu o poate nici concepe, nici agrea. Ar constitui o greşeală istorică de neirtat, dacă România ar contribui în orice formă la slăbirea Jugoslaviei şi la pătrunderea unei mari puteri în Balcani, ceiace ar primejdui grav libertatea naţiunilor balcanice.

Nu este încă nici un an de cînd ţara noastră a suferit cele mai grave şi nedrepte amputări de teritorii locuite de milioane de fraţi. A încerca în asemenea situaţii să se dea armatei şi sufletului naţional alte obiective decît refacerea vechilor hotare fireşti ale ţării, ar însemna să se falsifice

./.

adevăratele idealuri ale națiunii. Tara se cutremură la gîndul că în loc de lupta pentru interesele firești, să se vadă angajate în acțiuni străine de aspirațiile ei cele mai sfinte, cu riscul de a se transforma în teatrul unui războiu devastator și sîngeros.

In sfîrșit, la toate acestea se adaugă, Domnule General, perspectiva unor consecințe grave pentru revindicările noastre naționale, în momentul încheierii păcii generale, Imixțiunea României în războiul actual contra democrațiilor occidentale nu ar corespunde nici sentimentului public românesc, nici intereselor țării noastre.

Partidul Național-Țărănesc, ca expresie reală și sinceră a opiniei publice românești ține să protesteze în modul cel mai categoric contra intențiunii de a se îngădui o agresiune a armatei germane, de pe teritoriul nostru, cît și a unei participări directe a armatei noastre contra Jugoslaviei.

Primiți vă rugăm asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

București, 4 Aprilie 1941

ss. Iuliu Maniu.

C O P I E.
din dos.nr.40.001 vol.38
filele 551-566.-

Partea a doua din răspunsul D-lui Iuliu Maniu dat D-lui Mareşal Antonescu privitor la răspunsul acestuia.

Răspunsul dvs. cuprinde şi următoarea afrimaţiune adînc jignitoare pentru noi şi pentru toate partidele vieţii noastre publice :

"Principala preocupare a partidelor noastre, mai ales dela unire încoace, a fost căpătuiala partizanilor, fie că erau la putere, fie în opoziţie, dacă aveau "influenţă". Dacă, de ochii lumii în faţa parlamentului s-au dat înverşunate lupte ideologice, în schimb politicienii se înţelegeau deavalma, cînd era vorba să-şi organizeze situaţii nemeritate, să-şi satisfacă ambiţiile şi vanităţile. De pagubă au rămas, întotdeauna, bugetul statului şi morala publică".

In faţa acestei caracterizări a partidelor şi a vieţii noastre politice îmi exprim adînca mea mîhnire şi protestul cel mai categoric.

Dacă s-au găsit oameni politici abuzivi, eşiţi la iveală sub regimul partidelor şi dacă s-au produs, ceeace nu contest, din partea unora atitudini condamnabile, totuşi, a acuza pentru acestea şi a înlătura întregul regim democratic şi partidele în totalitatea lor, este o mare nedreptate şi o fundamentală greşeală politică. Ar însemna acelaş lucru ca şi cînd cineva, din cauza unor ofiţeri abuzivi, ar cere desfiinţarea întregii armate !

Procedeurile abuzive şi acţiunile condamnabile nu formează monopolul democraţiilor. Dimpotrivă, regimurile democratice au fost introduse în special şi pentru extirparea imoralităţilor regimurilor despotice şi totalitare.

In privinţa aceasta este suficient să ne provocăm la istoria Franţei, Angliei, Italiei şi a nenumăratelor lor revoluţii precum şi la istoria ţării noastre. Dar că este aşa, avem dovada apropiată a regimului dictatorial al Regelui Carol II şi cel practicat de legionari sub conducerea dvs. S-au pomenit vreodată sub guvernarea oricărui partid dela noi furturi, delapidări, abuzuri de putere, asasinate, ca sub dominaţia totalitară a Regelui Carol II ? S-au mai pomenit abuzuri, omoruri şi schingiuiri şi jafuri cum s-a petrecut sub guverna-

./.

rea legionară, fără ca dvs. investit cu"puteri totalitare", să le puteţi opri ? Aţi putut dv. pedepsi pe asasinii lui Iorga şi Madgearu, deşi ne-aţi promis categoric că o veţi face .

A trebui să înlăturaţi întregul regim "naţional-legionar" ca să puteţi pune capăt scandalului, dar numai atunci cînd aţi văzut că furia nebună se îndreaptă şi contra dvs.personal, şi cînd aţi avut asigurată asistenţa forţei germane, devenită atît de puternică la noi. Pînă în acel moment toate reclamaţiile noastre au rămas zadarnice.

Păcatele omeneşti se manifestă, durere, în toate regimurile, cu o singură deosebire: cîtă vreme în regimurile democratice sînt descoperite şi înlăturate mai uşor, la timp, în regimurile totalitare numai cu greu şi prea tîrziu, atunci cînd ele şi-au produs efectele dezastroase, cum arată elocvent pilda regimului Carol II şi al regimului naţional-legionar.

Dar, în special resping în mod hotărît afirmaţia dvs. făcută în termeni generali, în ce priveşte partidul naţional-ţărănesc, care şi la guvern şi în opoziţie a dovedit că nu se abate de la ideologia sa politică, morală cu toate persecuţiile la care a fost expus.

De altă parte, nu s-a dovedit nici un colaborator al nostru că ar fi fost abuziv sau incorect, deşi au fost cercetaţi de dv. şi de antecesorii dvs.

Partidul nostru a rezistat tuturor tentaţiunilor şi ameninţărilor. Au fost mulţi invitaţi să intre în guvernele lui Carol II, fără să se fi clătinat, în afară de cei cîţiva trădători notorii, descalificaţi de opinia publică, eliminaţi din partidul nostru, dar cari au fost împărtăşiţi de o prea mare cinste de a fi colaboratorii dvs. în guvernul de partid al decedatului Goga. Doisprezece prieteni de ai noştri, conducători şi nenumăraţi anonimi au fost duşi în închisori, alţii trimişi înaintea tribunalelor, fără să fi făcut careva vreo rugăminte sau vreo declaraţie umilitoare.

In fine, cînd vorbim de partide şi de totalitarism la noi, trebue să constatăm că regimurile de partide au adus României Independenţa, Regalitatea şi Unitatea Naţională, pentru înfăptuirea cărora Partidul Naţional-liberal, Partidul Conservator şi cel Democrat din vechiul regat şi Partidul Naţional din Transilvania şi cel din Bucovina, precum şi Partidul Ţărănesc din Basarabia, unite pe urmă, toate, în Partidul Naţional-Ţărănesc, şi-au cîştigat merite nepieritoare, iar regimurile totalitare, prin politica lor, au ciuntit ţara şi au adus-o

./.

în starea tristă, în care se găseşte.

* *

*

Grave imputări îmi faceţi pentru obiecţiunile mele privitoare la viaţa economică a ţării. Pentru a vă arăta cît de nedreaptă este invinuirea dv., va trebui să insist asupra acestui capitol mai pe larg.

Dvs. treceţi, în răspunsul dvs., uşor, asupra gravei şi esenţialei probleme economice, asupra problemei stăpînirii, menţinerii şi punerei în valoare, pentru interesele politice ale ţării, a bogăţiilor naţionale, probleme care a format grija de căpetenie a generaţiilor dinaintea dvs. şi a regimurilor lor democratice. In decurs de grele şi lăudabile eforturi de decenii, ele au reuşit să creeze, să smulgă din mîini străine şi să organizeze quasi-autarchia ţării noastre, pe baza căreia necesităţile ei esenţiale au fost acoperite, cît mai independent de celelalte ţări.

Imi imputaţi superficialitatea criticei mele şi o numiţi: "atitudine doctrinară necorespunzătoare relaţiilor", ba chiar şi "defetism", pentru că nu sunt de acord cu dvs. asupra prea multor concesiunii ce se fac de către dvs. protectorilor noştrii actuali şi pentru că nu v-am înşirat cazuri concrete şi nume, ca într-o reclamaţie.

Daţimi voie ca, în primul rînd, să vă arăt că memoriile mele nu aveau menirea să vă informeze. Eu sunt un simplu particular. Dvs. conducător al statului şi prim ministru al cabinetului sunteţi, prin definiţie, reputat că ştiţi, exact şi amănunţit, asupra rezultatelor practice ale gîndirii dvs. politico-economice şi asupra deformaţiunilor, din practică, pe care această gîndire şi necontestat că bunele dvs. intenţiuni le suferă din cauza împrejurărilor şi a dirijării, precum şi a supravegherii necomplecte a destinelor poporului Român.

Incontestabil că nu dvs. singur purtaţi răspunderea împrejurărilor vitregi în care trebue să guvernaţi. Nu dvs. singur aţi creat ţării fatalitatea, determinismul, înăuntrul căruia se sbate azi poporul român, înăuntrul căruia se conturează libertatea şi independenţa guvernării dvs. Greşelile

sunt de mai înainte şi vă sunt recunoscător că îmi recunoaşteţi faptul că am atras atenţia, totdeauna, la timp, deşi dvs. găsiţi că a atrage atenţia asupra unei greşeli ar fi o atitudine pur negativă, ca şi cum fapta imediată ar urma s-o facă însuşi cel ce critică fapta greşită.

Eu am fost activ. Neactivi au fost cei ce nu au voit să mă asculte, cei ce au refuzat să facă aceia ce le recomandam. Puterea nu era la mine. Eu eram opozant. "Opozant activ", nu e o noţiune politică ci o noţiune militară; numai omul înarmat în război se poate opune activ, pentru că are şi el în mînă arme, ca adversarii lui. Dar, în politică, arma unuia este cuvîntul, celuilalt puterea.

Si, să-mi daţi voie să nu retac amuzanta situaţie care ar putea să fie caracterizată chiar grotească, că dvs., care aţi fost ministru de război în două guverne cu care eu eram în război politic, mă acuzaţi că nu am fost "opozant activ", adică rebel.

Vina greşelilor din trecut o poartă regimul care v'a ţinut opinia publică în necunoştinţa viitorului, pe care i-l pregăteau guvernanţii ţării şi străinii cari se interesau de noi. Vina este a celor cari, deşi nu li se cerea de nimeni din afară, dar pentru a simula prietenii care să le aducă profit personal, ridicau de o parte, naţiunii dreptul de critică în Parlament, în întruniri publice sau în presă, iar de altă parte împiedicau opinia publică să se prefacă într-o forţă politică reală, capabilă de a înlătura pe uzurpatorii puterii publice, cărora, într-un moment dat, chiar şi dvs. le-aţi dat ajutor. Vina este a acelora cari interziceau circulaţia publicaţiilor străine, din cuprinsul cărora naţiunea putea fi prevenită de ceea ce hotăra, pentru un viitor destul de apropiat pe seama poporului român.

Dvs. aţi primit succesiunea unei stări, pe care dacă nu aţi răsturnat-o de la început, opunîndu-vă atunci cînd se putea, evacuării Ardealului, aţi fost şi sunteţi silit să o acceptaţi şi să o serviţi pînă la capăt şi pînă în toată mizeria ei.

Lucrări ca aceia a d-lui Walter Hoffman, invitatul dvs. la postul de radio-difuziune, vorbesc de evanghelia economică germană: "Donau-Raum Volkerschicksal"; ca acea a prof.Dr. Karl Krueger, "Deutsche Grossraum Wirtschaft"; publicaţiile periodice ca "Odal", "Unser Lebensraum", "Der getraue Eckart",

./.

"Ost-Europa Markt", "Rasseound Recht", "Leipziger" Vierteljahrsschrift fur Sudosteuropa" - lucrări pe cari originarii germani din România le primeau - au fost publicului românesc oprite, pentru ca acest public să nu știe unde este îndrumat, în taină, de guvern, sau cel puțin unde merge prin pasivitatea guvernului.

Treptat, treptat, însă, ideile cardinale ale politicii economice a Reich-ului și-au făcut drum în cunoștințele publicului Român, introduse și susținute de români însăși - români dintre cari unii chiar membrii ai guvernului dvs. De pildă, ideia că economia României ar fi compensată de economia Reichului; că România este și trebue să fie o țară agricolă, care să muncească pămîntul și să pască vitele, urmînd ca în toate necesitățile vieții ei zilnice civilizatoare să-i fie procurate de industria germană; că industria română ar trebui epurată cu curaj de toate întreprinderile superflue, ale căror produse vor trebui să fie suplinite prin procurarea produselor străine mai eftime; că poporul român nu ar fi menit să fie orășan ci ar trebui să rămînă pe veci în bîrlogul lui de la sat; că românii ar fi incapabili de organizare industrială. In sfîrșit că România însăși nu ar putea exista fără colaborarea tehnică a germanilor și că România ar trebui să realizeze o uniune vamală cu imperiul german, uniune spre care de facto mergem cu pași repezi și la care vom ajunge, dacă conștiința poporului românesc nu va scoate carul statului nostru din acest făgaș catastrofal.

Toate aceste idei, cu adevărat "defetiste", menite să desțelinească terenul în calea "infiltrației" - cum o numiți dvs. germane, sunt derivate direct din ideologia interzisă a "spațiului vital al poporului german".

"Numai poporul german este capabil de a constitui și organiza state, proclamă d.Walter Hoffman. Toate statele europene sunt creiate de un sîmbure organizator german - mai ales cele din lungul Dunării: Germania este singurul stat industrial deci singurul furnizor de produse industriale, toate celelalte fiind destinate să existe sub administrația germană și să compenseze ca o pîrghie de echilibru, economia germană, prin produsele lor agricole.

Prof.Karl Krueger, spre pildă, predestinează încă din 1932 România să formeze, împreună cu Germania, Rusia și Ungaria, celula centrală, șira spinării a spațiului economic

./.

 22

german, toate aceste ţări reunite într-un Zollverein; celulă, dorsală în jurul căreia gravitează celelalte state europene şi pentru realizarea cărui sistem, Dsa, preconizează împărţirea României Mari, soluţie care să atragă pe vecinii ei în acest sistem de pacificare a Europei. Planurile Dsale se realizează pas cu pas cu concursul guvernului român, ca o doctrină de stat.

Lungă şi primejdioasă a fost lupta dusă de d.dr.Funk împotriva monetei române, pentru suprimarea primelor monete forte, pentru deprecierea leului şi pentru detaşarea lui de etalonul aur, în scopul ataşării la etalonul clearing.

Concurenţa, pe piaţa cerealelor şi a petrolului românesc dintre Anglia şi Germania, a menţinut stabilitatea monetară, echilibrul bugetar şi rentabilitatea hîrtiilor de bursă româneşti.

Zi de zi, prin lupte crîncene, comerţul german a dobîndit modificarea cursului monetei naţionale şi modificarea procentelor din volumul comerţului nostru extern.

Regimul anterior, preocupat de soarta personală a Regelui se preta la presiunea economică germană, pentru a dezarma pe gardişti; dar totuşi buletinele institutului român de conjunctură şi buletinele de informaţii documentare ale Băncii Naţionale Române, atestează, pentru acel interval, o conjunctură favorabilă.

Preocupările personale ale Regelui Carol II şi politica sa şovăitoare au dus la răsturnarea monarhului ţării celei mai bogate şi la triunchiarea celei mai muncitoare ţări, pentrucă această ţară nu a ştiut să pună în valoare bogăţiile ei, de care depinde tot cursul războiului european: petrolul şi produsele agricole.

Trebue să recunosc că dvs., dela început - "în 24 de ore" - cum spunea Corneliu Codreanu, aţi fost făţiş pe o singură linie şi aţi alăturat poporul român soartei puterilor Axei, ceea ce Regele Carol II nu a avut curajul să o facă, total şi pe faţă; dar odată cu această alăturare la aceste puteri, le-aţi dat tot potenţialul economic al poporului român.

Dvs. vorbiţi de "colaborare germano-română".

Istoria va vorbi de "capitularea română" faţă de germani.

Politiceşte şi economiceşte aţi deschis porţile ţării. Şi, istoria repetîndu-se aidoma, sunteţi - ca şi Regele Carol II - silit, şi cu atît mai mult silit cu cît credinţa însăşi

./.

vă este aşa, să cedaţi mereu, pe calea economică, pentru a vă menţine regimul politic ameninţat, ca şi regimul trecut, de aceiaşi legionari.

Si, ca şi regele Carol II, vă veţi plînge, pînă la sfîrşit, că deşi aţi suprimat toate libertăţile cetăţeneşti, deşi aţi menţinut cenzura, deşi aţi desfiinţat parlamentul şi dreptul de activare a opiniei publice libere, şi mai ales cu toate că spuneţi răspicat că aţi legat destinele neamului nostru de destinul Axei şi că regimul dvs. este un regim de autoritate făţişă, de intoleranţă şi de conformism, obligator şi mai strict decît cel imediat anterior - totuşi nu sunteţi înţeles şi sunteţi lăsat singur în faţa sarcinei ce aţi primit.

Nu este de mirare că, odată ce aţi păşit făţiş alături de Axă, rezultatele să fie cele de azi, cu tot meritul pe care vi-l atribuiţi, pe drept cuvînt, pentru loialitatea cu care vă comportaţi şi cu roadele politice ale acestei loialităţi.

Toate avertismentele, chiar din sursă germană, pe cari regimul trecut a pus cenzură, ca să nu le audă nici el, dar Naţiunea ! - nu folosesc astăzi la nimic, chiar dacă, prin imposibil dvs. le-aţi popularizat.

Spaţiul vital german se realizează. Cu concursul şi voinţa dvs. Si cu proteste ineficace din partea dv., în scriptele private şi confidenţiale, cu care binevoiţi a onora pe unul sau doi "defetişti" ca subsemnatul.

Măestria dvs. e să păstraţi cît mai puteţi, din bogăţiile ţării şi din mijloacele de existenţă şi de progres ale poporului român, în cadrul "spaţiului vital german" şi în cadrul "nouei ordini europene", abandonat fiind voinţei unei singure puteri.

Eu nu vă contest nici dragostea de ţară, nici conservatismul dvs. pios şi nici tremurul de fiecare zi al sufletului dvs., îngrijorat de îndeplinirea misiunei ce v-a revenit. Vă rog însă, să nu săvîrşiţi greşeala înaintaşului dvs., care s-a mulţumit cu părerea lui exclusivă şi cu aceea a cîtorva, cari dacă nu i-o inspirau, spre mulţumirea lui.

Nu lăsaţi, Domnule General, să se dărăpăneze tot ceeace au făcut generaţiile anterioare, Nu distrugeţi creaţiunile lor. Ci,dimpotrivă, întăriţi-le, ca pe nişte cazemate de apărare şi puneţi-le comandanţi bravi şi competenţi, cari să le apere şi să le menţină, întrebuinţînd toată isteţimea lor, în

./.

timpul acestei crize care, deocamdată, e scris să-şi facă rostul ei, distrugător pînă la un anumit timp.

Nu desorganizaţi Domnule General, sistemul nostru de apărare economică. Intăriţi-l, prin colaborări, cointeresări naţionale şi prin etatizări, unde este inevitabil; dar cu protesţie permanentă a puterii de stat, în defensiva conaţionalului. Prea mare e puterea care asaltează sistemului nostru de apărare economică, pentru ca însuşi statul să-l abandoneze.

Reglementaţi cartelarea industriilor; selecţiunea şi dreptul de existenţă al fiecărui cartelat se va verifica dela sine prin aportul pe care-l aduce şi prin retorta controlului de stat; daţi cartelurilor reglementate tot sprijinul de stat şi dirijaţi economic, pe plan mare şi pe unităţi mari,conduse de cei mai de seamă specialişti verificaţi prin opera şi prin patriotismul lor.

Războiul se va termina cîndva. Pe timpul duratei lui suvenţionaţi chiar existenţa întreprinderilor economice ale ţării, pentru ca după război, ţara să-şi reia cursul şi independenţa ei, cu cît mai puţine pagube şi întîrzieri. Desigur că mă refer la întreprinderile romîneşti şi la întreprinzătorii români.

Imprejurările de azi trebuind a fi folosite, cu autoritatea regimului de azi, tocmai pentru purificarea vieţii economice, întărirea poziţiilor de rezistenţă şi dobîndirea pîrghiilor de conducere economică, pentruca, eventual, ziua de mîine, ziua biruinţei internaţionalismului financiar, să găsească o ţară organizată, cu mijloacele ei de existenţă păstrate în mîinile românilor cu economia puternic sprijinită, ca să poată rezista invaziei ce va urma din una sau din cealaltă parte, oricare din forţele beligerante vor fi victorioase.

Iată dece, Domnule General, critica ce am avut onoarea să vi-o fac, nu trebue să vă indispună.Şi iată de ce rezultatele regimului de pînă azi trebue să aveţi curajul să le priviţi făţiş, mulţumind celor cari vi le arată la timp.

Grija noastră, a tuturor,este existenţa, puterea, progresul şi spaţiul vital al naţiunii române şi nicidecum existenţa, puterea, progresul şi spaţiul vital al altor naţiuni.

Incadrarea economiei române în "noua ordine europeană" nu poate însemna desfiinţarea ei, în folosul economiei germane. Colaborarea, nu poate însemna predare.

Uri, cu regret constatăm toţi că în felul cum s-a

./.

pornit la "colaborare", sub regimul dvs. a fost denaturată noțiunea în acaparare, iar "romanizarea" - în germanizare.

In domeniul agricol, colaborarea este respectată, muncitorii pămîntului continuînd a fi țăranii români, iar prețul muncii lor fiind stabilit dinainte de cumpărătorul german, iar recolta adunată, transportată, asigurată și negociată de comerciantul german.

Dvs. vă arătați mulțumiți că agricultura noastră a fost scoasă din conjuctura liberei concurențe, renumerarea ei fiind stabilită la un preț superior prețurilor interne și mondiale, iar clientul cumpărător fiind asigurat. Aceasta este și teza dezvoltată de germani.

(De fapt dvs.puteți vorbi pentru durata războiului, Ce va fi după război nu va intra deloc în reglementarea pe care ați făcut-o dvs. cu partenerul german. După rzboi, celelalte continente și mai ales America de Nord și America de sud, nici întruncaz nu vor fi învinse și supuse aranjamentelor și cursurilor forțate ale Germaniei).

Pe durata războiului, produsele noastre agricole nu sunt lipsite de cumpărători. Nu numai Germania are nevoie de pîine, carne, unt, piei, săpun. Toate țările europene,lipsite de brațe de pe urma războiului și lipsite de relațiuni comerciale mondiale de pe urma blocușului, Franța, Olanda, Spania, Turdia, ca și Germania au tot atîtea nevoie de hrană și sunt amatoare de cumpărare de la noi. Prin urmare a spune că pentru noi ar fi o binefacere că am găsit în sfîrșit cumpărători: Germania, este a recunoaște o fatalitate, aceea că numai prin Germania ne putem valorifica producția noastră agricolă, deoarece numai ea are comerțul monopolizat în Europa. Dacă sacrificiile de azi ar putea asigura cumpărătorul de mîine, s-ar mai putea vorbi de un contra serviciu. Dar cine știe ce va fi mîine?.

De unde așadar, dreptul și puterea de a impune prețurile de azi, fără favoarea de a ni le garanta și pentru mîine? Astăzi din lipsă de concurenți, cumpărători, agricultura noastră păgubește, fără să avem măcar pentru mîine perspective asigurate. Trebue să acceptăm situația neavînd încotro. Dar a enunța aceasta ca un succes al regimului este o euforie. Cel puțin atît.

Dvs. arătați un alt succes în majorarea prețurilor. In parte, este un proces economic general: legea cererii și a

./.

ofertei, în parte însă, altă euforie. Prețurile s-au majorat și pentru că ați devalorizat moneta și alți atașat-o etalonului clearing german, etalonul universal în "spațiul vital", pentru stabilizarea căruia, prin stabilizarea prețurilor, se sbate d.dr.Funk și toți financiarii germani adversari ai etalonului aur.

Nu dvs. ați suprimat prima monetelor forte? Nu dvs. ați detașat de lira sterlină și de dolari? Nu dvs. ați fixat la 60 și 72 lei Reichmarka? <u>In avantajul cui?</u> Intr-al vînzătorului în lei ori într-al cumpărătorului în R.M.?

Cum puteți așadar, enunța cu atîta siguranță, că ați asigurat țăranului român un cumpărător sigur, pe preț stabil și mult mai mare ca în trecut? De fapt, dvs. știți prea bine că prin aceste"succese" <u>noi ajutăm războiul german și pierdem în folosul germaniei</u>. Acești lei, la rîndul lor urmează să fie cheltuiți pe marfă industrială a singurului furnizor, a Germaniei, și tot pe acelaș curs de 60-72 lei pentru o R.M.

<u>In domeniul pădurilor</u> "colaborarea" este mai strînsă că pentrucă cele mai importante întreprinderi forestiere, așa cum vedeți în tablòul alăturat, au fost achiziționate de germani.

<u>Comerțul cerealelor, al vitelor, al păsărilor, al ouălor, transporturile, asigurările, toate sunt în perfectă "colaborare", toate intrate în mîna germanilor.</u>

Da întrebarea rămîne în picioare: <u>ce au adus germanii la această "colaborare:</u> ? Materii prime? Competență? Capital? Unelte? Credit?.

Materia primă o dăm noi. Munca noi. Competența - noi. Creditul - noi, țăranul și agricultorul, cari muncesc toată durata campaniei agricole în speranța vînzării viitoare. Capital dăm noi, agricultori și stat. Germania dă, poate, avansurile pentru cultura soiei. Atît ! Cît despre unelte, deși sau anunțat mii de tractoare, totuși nu au sosit decît cîteva sute, pentrucă germania nu le poate fabrica masiv, fiind în plin război. După cum statul a dat această mare comandă industriașilor germani, renunțînd la considerabilele venituri din taxele vamale și dînd industriașilor o clientelă atît de vastă ca agricultura română, tot așa statul putea, cu acelaș rezulat să dea comanda la fabricele de motoare române, în aceleași condiții și cu marele folos pentru națiunea romînă că tot prețul lor s-ar fi răspîndit în salarii pentru muncitorii și

./.

intelectualii români, precum şi impozite pentru statul român.

Astfel că această"colaborare" pe teren agricol, se reduce la livrarea produselor noastre şi a clientelei noastre agricole unui singur cumpărător şi furnizor.

In domeniul comercial, "colaborarea" este arătată prin alăturatul tablou de societăţi anonime achiziionate şi controlate de germani, ei fiind comercianţii de bani şi de mărfuri ai continentului, deci şi ai României, cu sprijinul Băncii Naţionale Române, al cărei reescont îl absorb ei apro-ape în întregime.

Marile instituţii bancare sunt în mîinile lor. De pildă: Banca Comercială Română ("Dresdner Bank"), Societatea Bancară Română ("Dresdner Bank") Banca de Credit Română ("Reichskreditgesellschaft"), iar Banca Comercială Italiană-Română are, dela început capital italian.

Dintre băncile importante româneşti, doar Banca Romînească a rămas nepredată.

Prin aceste bănci se controlează şi se stăpîneşte toate întreprinderile unde ele erau participante sau creditoare. Iar politica acordării de credite particulare este, în România, dependentă de interesele germane. Intregul comerţ extern este monopolizat de întreprinderile, în statele cărora stau aceste bănci.

Alte institute mai mici, precum Banca de depozite şi scont, sau Banca de Credit din Praga, a dlui Ing.Albert Goering, la aparenţe inofensive, sunt oficii de achiziţionare a diverselor întreprinderi, aducătoare de bune venituri sau depoziţii dominante în economia ţării.

In ceeace priveşte cele patru bănci mari din mîinile germanilor se poate vedea ceeace reprezintă acestea în economia româniei, pentru trecut, din lucrarea dlui P.Sitescu: "Der Rumanische" Wirtschaftaraum", datele de azi fiind mai puţin cunoscute: Intre 1922-1931, cele trei bănci de credit român, comercial-romînă şi comercial-italiană şi română, participau la 77 de întreprinderi economice române, Banca Românească participînd în acelaşi timp doar la 74; la 15 industrii alimentare, faţă de 4 ale aceleiaşi bănci romîneşti; nouă întreprinderi forestiere faţă de două; 9 întreprinderi textile faţă de 3; 2 întreprinderi de transport faţă de două şi 17 întreprinderi diverse faţă de 17. Aceste întreprinderi. toate aşadar, au intrat sub dominaţia germaniei.

./.

Tabloul alăturat vă arată cît de multe societăţi pentru comerţul general, pentru comerţul de specialitate şi mai ales de produse agricole, au fost acaparate de germani, prin achiziţionarea locurilor de conducere, plătite din leii interni acumulaţi din ţară.

Comerţul de fier, de articole tehnice - în bună parte, de maşini, de hîrtie, de păduri, de textile, de minereuri şi cărbuni; transporturile terestre, fluviale şi maritime; asigurările cu monopol constituit chiar de guvernul român, sînt în mîinile Germaniei. Cele ce au rezistat vitregiei guvernului, cari nu au făcut absolut nimic pentru a le salva, decît doar că a dat ţara pe mîna achizitorilor de a face legionari, timp de 5 luni, nu pot ţine concurenţă cu acestea. Nici chiar Centrala Cooperativelor.

In primeletrei luni ale anului 1941, s-au constituit în ţară 22 societăţi anomime noi, cu un capital social de 90,41 milioane lei. Participarea capitalului german se arată în 12 din acestea în cadrul"colaborării " româno-germane cu un capital social de 68,4 milioane. Restul de 10 societăţi cu capital social de 22 milioane, pur românesc. In schimb însă, germanii şi-au sporit considerabil activitatea în vechile lor compartimente şi mai ales în acel al comerţului de cereale, de alimente, de produse agricole, de păduri, de asigurări şi transporturi, prin achiziţionarea capitalului românesc, deja constituit în societăţile anonime preexistente.

In ce priveşte comerţul exterior, situaţia este extrem de îngrijorătoare. Devize nu achiziţionăm aproape de loc. Avem o balanţă comercială externă activă. La sfîrşitul anului comercial în curs, nu vom avea devize, dar vom avea circa 20 de milioane lei sold activ, faţă de Germania.

Cum credeţi că vom putea realiza acest sold activ?. Căci cu materii prime, de care avem nevoie, Germania cu greu îl va putea acoperi.

In Martie 1940, înaintea venirii dvs. la guvern, s-a încheiat o convenţie, care ne obliga să vindem petrolul la un preţ mediu de 3.800 lei pe tonă, faţă de circa 7.000 lei tona, cît era preţul curent - aceasta cu scopul de a importa material de război, cu preţuri mai reduse. Armamentul, însă, este aproape achitat. Cu toate acestea, livrarea cu preţ redus curge mai departe.

./.

La 5 Octombrie 1940 am încheiat un alt protocol, prin care vindem, în viitor Germaniei, petrolul, în clearing, fără taxele - care reprezintă 50% din valoarea lui. Acest export tot cu preţ redus, nu este,însă condiţionat de import de armament şi reprezintă, pentru stat, o diferenţă de încasări, la taxe de export pentru petrol în Germania, de circa 6-7 miliarde anual. Acest acord nu putea să aibă decît o explicaţie politică, căci economiceşte nu se putea admite să exportăm un produs, cu preţ de jumătate, stabilit dinainte şi să importăm produse care între timp s-au scumpit şi noi le plătim le preţul zilei, mult ridicat, cu toate că nu sunt materii prime de absolută necesitate.

Ce mai gravă dispoziţie care ne prejudicieazä într-un mod extraordinar, este că am fost obligaţi prin convenţiile încheiate, nemodificate prin protocolul din 5 octombrie 1940, ca tot excedentul producţiei să-l predăm numai Germaniei, în aceleaşi condiţiuni, avînd astfel, Germania, un adevărat monopol de export.

De aici urmează că Germania cumpără dela noi petrol ieftim şi îl vind scump, printr-o societate: "Rumin" fără ca România, s-au societăţile româneşti să beneficieze din diferenţa de preţ, care este aproape de 10 ori mai mare.

In această privinţă este general cunoscut cazul unei societăţi române de petrol, care a trebuit să-şi acopere obligamentele comerciale contractate înainte în străinătate, cu petrol, cumpărat dela germani cu 45 lei Kgr. Evident că în această forţă, Statul este păgubit, iar producătorii exploataţi ceeace se pregăteşte acum să se facă cu producătorii produselor oleaginoase, de tot felul, prin societatea germană "Solagra". Acest monopol de export produce şi alte abuzuri, cum este de pildă şi acela de contrabandă ce s-a putut face la exportul de ceriale.

Pentru anul viitor ne-am obligat a vinde Germaniei , în clearing, mărfuri în valoare de 28 miliarde, fiind evident nevoit să cumpărăm apoi în devize mărfuri coloniale, lînă şi bumbac din Turcia, carecari aparate din Elveţia, restul rezumîndu-se la ceeace ne poate Germania şi ţările ocupate de ea: fier, lucrări de fier, cocs, textile vegetale, maşini, maşini agricole, coloranţi, chimicale.

Blocuşul şi distrugerile din Rusia fac îndoelnice aceste schimburi. Dificultăţile le simţim şi azi.

./.

Iar, în raportul de monedte, noi vindem în afară de concureuța mondială, pe preț fixat de germani și pe curs fixat tot de ei: dezavantajos pentru noi, avantajos pentru ei.

Se evaluează la abia 8-10 miliarde tot ce vom putea importa în acelaş an. Si la 20 miliarde suma de lei ce o vom avea blocată, înghețată, la finele acestui an comercial, din surplusul exportului nostru, exagerat și singularizat la aproape un singur partener comercial - cel "natural".

Va trebui să utilizăm acest sold - fie achiziționînd pe prețuri urcate și pe curs defavorabil orice, numai să ne sdoatem înapoi o parte de bani: fie finanțînd, cu acest sold - care este după concepția actuală financiară a Reich-ului, etalon - etalon muncă, românească - Banca Reich-ului.

Fie, să ne vedem restituită suma în acelaş mod în care a procedat Germania, prin faimoasa și dezastruoasa inflație de după rzboiul mondial.

Las deoparte consencințele interne ale excesului acesta de export pentru populația noastră.

Si se pune perspective, care s-ar putea repeta, ca la sfîrşitul războiului să fim obligați a cerși ajutorul Statelor Unite și a plăti cu o monedă fără valoare - sau cu concesiuni, atingînd demnitatea și independența țării - pîinea carnea, postavul și cele necesare alimentării populației - reduse la flămînzeală din cauza războiului economic și ca atare, dispusă, în mod firesc, la turburări și la revolte, ca și la sfîrşitul trecutului război.

Atunci se va verifica "minunea comerțului fără bani, optimismul dvs. față de marile avantagii ale "asigurării unui client sigur, cu preț fix" și entuziasmul dvs. la încorporarea României în "Europa Nouă", care, duce la uniunea monetară și vamală, pe timpul războiului și, în ipoteza victoriei germane, la ipoteca economică și aservirea economică a țării de Germania, pe timp de decenii.

Cu ce capital vor mai putea produce producătorii ale căror cerințe sînt imobilizate? Si cine, decît statul, va fi obligat a plăti aceste cerințe, dumnezeu știe de unde și cu ce riscuri și consecințe agravante. Ce investiții noi se vor mai putea face în România, altele decît ale Germanilor ? Cum își vor recăpăta Românii pozițiile pe cari le-au pierdut în timpul războiului și cum vor reorganiza teritoriile eliberate ?

./.

Poate că puţin "defetism" vă este necesar, pentru a vă pune în studiu, din bună vreme, consecinţele doctrinei dvs. politice. Aşi fi bucuros dacă "doctrinarismul" şi "defetismul" v-ar fi fost în această privinţă de folos.

<u>In domeniul financiar</u>, "colaborarea" constă în a cere reescont dela Banca Naţională Română, pentru a-şi putea duce activitatea tuturor întreprinderilor pe cari au pus mîna. (Numai pentru întreprinderi "Malaxa", societate încă neinstituită, dar deja activă, aceea "Româno-germană" pentru comerţul fierului, care, pentru punerea în exploatarea industriilor "Malaxa", nu mai puţin de 2 miliarde lei. Vechiul lor proprietar, cel puţin îşi lombarda, datoriile statului către el, finanţînd el pe cumpărător) Buletinul de informaţii şi documentare al B.N.R. caetul 5 din luna Mai 1941 ne arată, de unde media lunară a efectelor prezentate de reescont a fost, în anul 1940 de 28.099 milioane din cari au fost acceptate numai 6.556 milioane; în luna Ianuarie 1941 s-au prezentat 15.128 milioane, din care s-au admis 12.168 milioane lei.

In încasările vamale se produc zilnic mari goluri, pe cari urcarea preţurilor nu le poate acoperi, pentrucă aceste goluri sînt renunţări ale Statului român, la multiplele importuri scutite de vamă în folosul comercianţilor, industriaşilor şi antreprenorilor de lucrări germani. Dacă socotim petrolul (6-7 miliarde lei anual) tot materialul de cale ferată (5 miliarde lei) - care au fost sustraşi pieţei române, fiscului român şi muncitorilor români, valoarea miilor de tractoare, valoarea materialelor şi antreprenorilor germani şi italieni pentru construirea celor 3.200 Km.drumuri (program maximal al M.L.P., dat în întregime şi cu excluderea inginerilor şi antreprenorilor români - germanilor şi italienilor - şi a atîtor alte importuri, declarate de utilitate naţională, desigur că, cunoscîndu-le întinderea acestora (astăzi necunoscută), ajungem la multe miliarde de lei, care trebue, apoi repartizate pe întreaga naţiune română, prin contribuţii indirecte, în loc să fie repartizate numai pe importatori.

Acesta, iar, o consecinţă a colaborării, în care micul popor român finanţează marile popoare germane şi italiene.

<u>In domeniul industrial</u> situaţia este şi mai jalnică.

Din tabloul alăturat puteţi vedea ce a însemnat "colaborarea" sau, cum atît de blînd concedaţi şi dvs. s-o numiţi "infiltraţia" străină. Nu am, deocamdată posibilitatea să vă

dau valoarea acestor întreprinderi, cel puţin capitalul lor social, capital românesc, care a fost achiziţionat de germani, prin ocuparea locurilor în consiliile de administraţie şi achiziţionarea acţiunilor sau prin ocuparea locurilor de conducere. Cele mai multe însă, sînt finanţele la băncile deja acaparate.

Dacă am socoti numai valoarea capitalului social al metalurgiei din acest tablou, ajungem la sume de 4.575 milioane "Malaxa", Reşiţa, Copşa Mică-Cugir, Santierele Navale Galaţi şi Uzinele de Fier Vlahiţa, cu participările lor - încă necalculate : Margina-Reşiţa, Minopirit, Fabrica de Gaz, Industria Fierului, Titan Nadrag Calan, Metalurgia, Sinumac, Carnoria, S.R.D., I.O.R. Si dacă ştim că producţia anuală a metalurgiei româneşti este de 11 miliarde lei pe an, vedeţi dacă sunt motive de îngrijorare pentru felul cum se practică această colaborare.

Care este motivarea necesităţii colaborării germane ? Materiile prime? Capitalul? Concursul tehnic?.

Materiile prime lipsesc Germaniei şi, atunci cînd se poate obţine ceva, livrările sunt întîrziate pînă la epuizarea programului propriu.

Materiile prime ce lipsesc României nu sunt atît de multe. (Nu socotim întregul continent european, care astăzi este sub dominaţia germană, ci socotim rezervele şi disponibilităţile proprii germane). României îi trebue bumbacul, care nu este producţie germană, cauciucul deasemenea (dovadă faptul că guvernul român pentru a ajuta Germania, a restrîns circulaţia automobilelor); oţelul brut (din care Germania ne-a alocat abia 100.000 tone), nu încă şi furnizat şi în fine, cocsul. Din valoarea producţiei anuale a metalurgiei româneşti de 11.000 milioane lei, la 1 Ianuarie 1941 necesitatea de import de materii prime: cocs, minereuri şi fier vechi este numai de 7,5%.

Nu vorbim de aramă, cositor şi alte metale, deoarece Germania însăşi nu le are (din ţinuturile proprii). Vă este desigur cunoscut că aţi trimis locomotive la reparat în Germania în loc să le daţi uzinelor româneşti; şi că aceste s-au reîntors cu piesele de bronz şi alamă (materii prime avute şi inventariate în avuţia naţiunii româneşti), înlocuite cu piese de fontă şi oţel.

Credite, deci şi capitaluri, nici nu poate fi vorba să le obţinem din Germania. In regimul de clearing universal al dlui Dr.Funk neputînd fi vorba, nici pe departe, de export de capitaluri. Intreprinderile noui germane din România sunt

./.

constituite din capital intern, din lei, achiziţionaţi sub diferite forme în România şi lăsaţi în România şi din leii obţinuţi dela Banca Naţională a României.

De altfel, creditele în mărfuri de care vorbiţi, sunt iluzorii; orice livrare germană ce ni se face trebue plătită anticipat, chiar la expedierea mărfii. Aceasta este comerţul real dintre noi şi Germania.

Pentru instalaţii şi maşini, creditul este, întradevăr de 2 ani; dar acesta e termenul în care se poate livra impus de război; în cadrul clearingului acest credit nu începe a funcţiona decît după doi ani. Acuzarea pe care o aduceţi dvs. că guvernele trecute au recurs la împrumuturi externe, pe lîngă că nu este o acuzare, ci o constatare de întindere universală, dar nu este nici revoltătoare, pentrucă acele credite au fost consimţite liber. Ele au făcut posibilă refacerea economică financiară a ţării. Căile ferate, în starea lor eminentă de azi, şoselile principale, asanarea Băncii Naţionale şi a acţiunii cooperatiste, sunt toate realizări splendide ale acestor împrumuturi, făcute de guvernul meu, "de partid", pentru cari realizări tocmai armata germană şi guvernul dvs. a beneficiat atît de mult. Ceeace e mai important, acele credite nu au fost condiţionate de posibilitatea de livrare, care astăzi este iluzorie.

Dvs., Domnule General, aveţi la îndemînă toate lucrările Ministerelor, Daţi-ne o listă a materiilor prime, furnizate de Germania şi una a materiilor prime ce se găseau în ţară la 16 Septembrie 1940, pentru ca să vedem şi noi "îndreptăţirea colaborării", în domeniul industrial.

Pînă atunci vă putem da noi cîteva date asupra felului cum se vor da exploatatorilor germani materiile prime achiziţionate, din bună vreme, de către industriaşii noştrii, pentru programul de lucrări ale chiar Statului Român, materii prime cari, dacă nu le-ar fi date, exploatatorii germani ar renunţa la întreprinderile înşi-le. De pildă: cositorul achiziţionat cu 260 lei, se preia de exploatatori cu acest preţ, în loc de preţul zilei care este de 2.500 lei; bismutul cu 820 în loc de 3.000 lei, mercurul cu 70 lei, în loc de 500; mătasea cu 120-140 lei, în loc de 1.200-1.800 lei metrul, mătasea pentru muniţia ţării. Stiţi cum s-a inventariat şi cum vaţi obligat a da societăţii de exploatare a industriilor "Malaxa" materiile prime - în valoare, azi, de 3.000 milioane, pe cari proprietarul prevăzător al acestora le-a achiziţionat

la timp; pe preţul de factură. Nu este aceasta o dovadă de sărăcie a economiei naţionale, în folosul străinilor ?

Concursul tehnic, al motiv de"colaborare" ar fi într-adevăr foarte util, cît el nu s-ar prezenta, cum este cazul în forma calului Troian. Tehnicienii români merită toată recunoştinţa; ei au ridicat industriile noastre, pe care le invidiază şi poftesc astăzi germanii.

De fapt, Domnule General, aici e locul să vă reamintim de lucrările pomenite la începutul acestui capitol, de acelea care spun pe faţă interesul germanilor la "colaborarea" industrială cu România; desfiinţarea concurenţei române, reîntoarcerea românilor la pămînt, prăjina în echilibru al Dlui Walter Hoffman. Aici e locul să nu vă faceţi iluzii şi să nu încercaţi inutil a ne iluziona şi pe noi, cari "nu suntem în contact cu realitatea şi suntem călăuziţi de atitudini doctrinare defetiste".

Nu tehnicieni pricepuţi ne lipsesc nouă; avem tehnicieni, unii din ei, geniali, pe cari germanii îi invitau să se mute cu activitatea lor în ţara lor. Avem nevoie însă de sprijinul Statului şi de rezistenţa la "infiltraţia" străină, care nu ne încadrează, ci ne şterge, din noua Europă şi din noul spaţiul vital devenit al altora.

In locul sprijinului, pe care economia română avea dreptul să-l aibă, dela dvs., în loc de a întări fiecare poziţie cucerită de întreprinzătorii români, se pare că dvs. aţi tolerat sau aţi ignorat manoperile făcute în dauna şi în spre ruina întreprinderilor şi a întreprinzătorilor. Aţi făcut convenţii care au fost dezaprobate chiar de miniştrii dvs., civilii şi militari, şi cari au dus la ameninţarea cu demisia a delegaţiei economice a guvernului dvs., la demisia dlui ministru al Economiei Naţionale. Aceste convenţii duc la acapararea, pe preţ de nimic, chiar a fondului naţional, acest fond fiind cuprins tot în acţiunile ce vor fi date germanilor. Germanii sunt pe cale să achiziţioneze majoritatea acţiunilor în întreprinderile metalurgice, Malaxa, Reşiţa şi cele conexe cu acestea, întreprinderi care le sunt necesare şi acţiuni de cari au nevoie pentru a asigura dominaţia grupului de industriaşi germani în industria noastră de armament şi pentru a achiziţiona materiile prime ale acestei industrii româneşti.

./.

Cum a procedat guvernul Dvs. la ceeace singur aţi stabilit ca fiind o cerinţă capitală a economiei româneşti: la românizarea ei?

In prima perioadă a regimului dvs., aceea "dezordine" legionară, aţi dat drumul "băeţilor" să cureţe terenul. Guvernul i-a sprijinit prin comisarii de românizare, numiţi de miniştrii dvs., nelegionari . unii din ei prototipuri ai vechiului regim şi printr-o serie de măsuri legislative care le-au înlesnit misiunea.

Deşi aţi dat un decret lege, în perioada a doua, aceea a"restabilirii" ordinei şi a încrederei în noi", prin care B.N.R este autorizată să achiziţioneze întreprinderi particulare şi să investească astfel pe lîngă durata rezervele sale şi să îngheţe, pe lîngă durată, lichidatea ei; totuşi, prin alte decrete legi aţi scos de sub obligaţiunile legii comerciale pe administratorii societăţilor anomie ale căror acţiuni în majoritate sînt deţinute de străini, aceşti administratori, dispensîndu-se de socoteala în faţa adunărilor generale, pe care le-aţi desfiinţat odată cu dreptul capitalului la această dare de socoteli; pînă la 6 luni după rzboi, cînd aceste adunări se vor ţine în ţara de origine a acţionarilor majoritarilor străini; deşi aţi limitat dreptul unei persoane de a fi membru în mai mult de două consilii de administraţie ale unor societăţi anonime,motivînd aceasta cu acapararea, cu parazitismul politicienilor şi cu traficul de influenţă pe care îl comiteau prin prezenţa lor în administrarea banilor şi în folosul acţionarilor, al marelui public român; totuşi, printr-o decizie, specială şi personală, aţi acordat dlui Ing.Albert Goering, dreptul nelimitat de a face parte din oricît de multe consilii, pentru a putea astfel, acapara şi controla întreaga noastră industrie metalurgică. (Dec.7.764 din 13.XII.1940 S.S.I.A. - v.M.Of.Part.II 3 şi 5.II. 1941, produsă la constituirea noului consiliu de administraţie al S.A.Copşa Mică şi Cugir).

Ce au "infiltrat" străinii din culpa Românilor,lipsiţi de iniţiativă şi de capital, nepricepuţi de a specula şi profita de "dezordinea legionară"? Numai întreprinderi evreeşti? Priviţi şi examinaţi alăturatul tablou: cîte din aceste întreprinderi sînt evreeşti, fie ca componenţă a consiliilor lor vechi de administraţie, fie ca naţionalitate a capitalului social ?

In acest tablou vă dau numai cîteva pilde, luate din Monitorul Oficial, din două luni, trei, din timpul "dezordinei

./.

legionare", şi din două luni din timpul "restabilirii ordinei". Lista întreagă, cu valoarea capitalului acaparat v-o poate da Ministerele dvs.

După cum vedeţi, totul este "românizat" de germani:

Agricultura - cerealele, vitele, păsările, seminţele, pescăria, îngrăşămintele chimice; industria solului - pădurile hîrtia, celuloza, propaganda, textilele, cinematograful; subsolul cărbunii, minereurile, petrolul, electricitatea; Metalurgia - cuptoarele, zăcămintele, armele, muniţia, explozibilele, producţia metalurgică şi comerţul metalurgic; Comerţul; Băncile; Transporturile; Asigurările şi, pe deasupra, Comenzile şi lucrările de stat - căi ferate, conducte, drumuri, locomotive, tractoare, maşini agricole, comenzi şi lucrări date de guvernul dvs., nu de legionari.

Numai în industria petroliferă, au trecut sub control german:

Petrol Block	cu capital	social	600.000.000	lei
Concordia	"	"	1.015.000.000	"
Columbia	"	"	380.000.000	"
I.R.D.P.	"	"	600.000.000	"
Petrolul Românesc	"	"	122.000.000	"
Forsky Românească	"	"	50.000.000	"
			2.767.000.000	lei

(fără a avea şi valoarea producţiei şi a cifrei de afaceri ale acestor întreprinderi).

Aceasta nu este o simplă "infiltraţie"; ci o precisă "invazie", o "acaparare". Nu este o "românizare", cum afirmaţi dvs.; ci o "înstrăinare", cum afirm eu.

Instrăinarea mijloacelor de existenţă şi de apărare a ţării, în timp de pace şi în timp de război.

Patronată de regimul dvs. şi efectuată de străini şi români, în cîrdăşie onorabilă cu ceeace spuneţi că aţi obţinut dvs. dela Fuhrer şi dela Mareşalul Reich-ului, Goering, cu "persoanele oficiale reprezentînd legaţia respectivă". Cercetaţi numele membrilor din consiliile de administraţie, numele directorilor generali şi ai procuriştilor şi vă veţi convinge.

Dvs.vă mîngîiaţi cu iluzia că "fondul avuţiei naţionale nu se înstrăinează". Poate că înţelegeţi această conservare prin faptul că edificiile şi instalaţiile întreprinderilor acaparate rămîn tot în ţară, nu sunt mutate peste frontieră; căci nu-mi pot închipui cum nu s-a înstrăinat fondul,

./.

37

patrimoniul însuşi, cînd s-au înstrăinat acţiunile.

Fondul poate că, astfel, rămîne ţării; beneficiile însă se duc; sprijinirea naţiunii şi independenţei ei, pe toate domeniile, rămîn cuvinte goale. Un drapel poate flutura şi peste un lagăr de sclavi - pentru a arăta naţionalitatea sclavilor.

Iar cînd războiul este un concurs între potenţiale-industriale, economice, atunci ce mai valorează acea ţară, al cărui întreg potenţial este în mîinile străinilor?

Ce mai este independenţa ei ?

Ce mai dirijează şi ce mai romanizează guvernul ei?

Este suficient că v-am precizat o parte din acest potenţial, pe cel mai esenţial independenţei naţionale: metalurgia, agricultura şi combustibilul.

Dvs.atribuiţi epocii de dezordine legionară "infiltraţiile" în capitalul evreesc; eu vă arăt că această "infiltraţie" s-a săvîrşit cel puţin prin pasivitatea regimului dvs. şi cu legalizare prin decretele legi ale dvs.; că nu averile evreeşti au fost acaparate, ci şi cele româneşti şi creştine şi că nu românii sunt de vină că nu şi-au apărat, cu altă contradezordine, avutul lor; ci guvernul care, pe de o parte, nu a asigurat ordinea, din cauza slăbiciunii sale sentimentale şi ideologice faţă de provocatorii dezordinei şi pe de altă parte, din cauza situaţiei de subalternanţă faţă de Puterile Axei, în care s-a pus dela instituirea lui.

Trecut şi viitor vor fi la fel.

Partidele vechi şi-au făcut datoria, avertizîndu-vă şi prin aceasta oferindu-vă concursul, pentru a vă elibera, pe cît posibil, de cătuşele pe cari singur vi le-aţi pus.Aţi refuzat. Si le-aţi cerut solidarizarea la opera dvs. Le-aţi interzis activitatea şi pe fruntaşii lor, cari ar fi putut forme poziţii de rezistenţă planurilor bine stabilite şi precis mărturisite ale Germaniei, i-aţi lăsat pradă asasinatelor, ca pe merituosul economist al Partidului Naţional Tărănesc, răposatul Virgil Madgearu; i-aţi redus la tăcere prin trimiterea lor în judecată, pentru justificarea averilor lor personale; i-aţi îndepărtat din administrarea propriilor lor intreprinderi; i-aţi arestat, le-aţi sistat plăţile, le-aţi anulat comenzile şi le-aţi pus întreprinderile lor în situaţia de a cădea iremediabil în faliment, pentru a fi achiziţionate şi desfiinţate cît mai eftin şi cît mai sigur de concurenţii lor "salvatorii" economiei româneşti.

./.

38

Autarhia aflată la instituirea regimului dvs. aţi nimicit-o. In timpul războiului depindem azi de "colaboratorii" aceştia dezinteresaţi. După război, vom depinde, asemenea de ei sau de fructuaţiunile şi invaziile statelor biruitoare, pe care le-am izgonit din economia ţării noastre.

Iar dacă va fi să purtăm, în dezordinea ce va urma, prea prelungitului război, un război cu duşmanul nostru secular, pentru desrobirea Ardealului, nu vom mai găsi în propria noastră ţară nici un tun, nici un cartuş, nici o tonă de oţel, nici o posibilitate de a le produce; nimic din tot ce cu atîta prevedere şi cu atîtea sacrificii cei dinaintea dvs. au strîns şi au lucrat pentru independenţa şi perenitatea patriei.

In cel mai bun caz, românismul va relua dela capăt lupta de mare trudă, pe care a dus-o, atîta decenii, pentru a recupera ceeace nici n-ar fi trebuit să piardă.

Iată de ce sentimente şi pe ce temeiuri am afirmat, Domnule General, că realităţile sunt altele decît acelea, în iluzia cărora sunteţi menţinut. Si iată dece am ţinut să vă atrag atenţia acestor realităţi, chiar dacă dvs. veţi găsi că această acţiune a mea este o "atitudine doctrinară" şi un "defetism".

Dar, îmi rezerv să revin cu cifre şi cu nume şi mai complecte, cînd voiu fi pus în situaţia de a cunoaşte, în toată întinderea ei, activitatea economică a regimului dvs., după ce aceste date nu vor mai fi un secret, ci cunoscute publicului.

Nu am pretenţia că în această expunere făcută în grabă aş fi epuizat întreg materialul acestor complexe şi tragice probleme.

Tin însă să accentuez că datele înşirate mai sus şi cele cuprinse în tabloul alăturat le-am scos, cu ajutorul colaboratorilor mei, din Munitorul Oficial, din publicaţiile de specialitate şi din informaţiile particulare, pe care, fireşte, eu nu sunt în situaţia să le verific exact, pînă în amănunte. Repet, ele nu fac parte dintr-un rechizitoriu, ci dintr-o lucrare menită să vă informeze despre anumite lucruri şi să vă comunice impresiile şi îngrijorările care frămîntă opinia publică şi ne frămîntă pe noi, cei obişnuiţi să ne preocupăm de afacerile publicului. Organele dvs.oficiale vor fi în stare să urmărească lucrurile în mod amănunţit. Orice rectificare făcută în favoarea punctului de vedere român, va fi întîmpinat cu bucurie, de mine şi de opinia publică, care vă

./.

 39

asigur, este foarte îngrijorată de această chestiune.

Mai ţin, în special, să vă atrag binevoitoarea atenţiune asupra faptului că eu nu sunt adversarul Germaniei, cu toate că am atitudinea în deobşte cunoscută în politica noastră externă şi internă. Nici nu sunt, Domnule General, adversarul legăturilor economice şi financiare cu Germania. Am fost totdeauna de părerea că trebue să avem legături strînse, economice, cu toate statele şi prin urmare, mai ales cu Germania, care are atîtea puncte economice de atingere şi de interese comune cu noi. Acesta a fost motivul pentru care guvernul prezidat de mine în 1928-1930 a fost cel dintîiu care a reactivat legăturile economice şi comerciale cu Germania.

Ceeace nu vreau eu şi nu poate voi nici un român este ca economiceşte să fim aserviţi Germaniei.

Nu este admisibil ca economia naţională română să fie înglobată în sfera de interese economice ale Germaniei şi ca întreprinderile noastre interioare să scape din mîinile românilor; aceasta ar însemna pierderea independenţei noastre economice şi mai ales imposibilitatea de a ne desvolta structura socială, aşa cum pretind interesele specifice ale poporului nostru.

Ţara noastră trebue să fie liberă în toate mişcările ei şi prin urmare şi în cele economice.

• •
•

Mă doare mult că în aceste momente, cînd trebue să fiţi stăpînit de grijire conducerii armatei, pentru desrobirea provinciilor noastre înstrăinate, sunt silit să vă turbur cu înşirarea acestor adevăruri. Simt paradoxul situaţiei; dar nu este pricinuit de mine. Afirmaţiile care ating onoarea naţională şi reputaţia celor ce se preocupă de ea, nu pot rămîne fără răspuns categoric.

Aţi găsit bine ca în ziua cînd România a intrat în război să-mi trimiteţi răspunsul dvs., care a putut întîrzia foarte multe luni şi care mai putea întîrzia cîtva timp fără nici un prejudiciu.

Am fost foarte mişcat de accentele sentimentale ale cuvintelor dvs. de încheiere, care exprimă necesitatea unirii dintre fraţi. Această necesitate ne frămîntă pe toţi. O unire fecundă nu se poate realiza, însă, decît pe bază de identitate

./.

a ţintelor şi metodelor, într-o atmosferă sufletească prielnică. O asemenea atmosferă însă nu se poate produce prin acuzaţiuni jignitoare de nedrepte, din partea dvs., care asumîndu-vă rolul de conducător al Statului, aveţi tocmai menirea de a înlătura asperităţile, refuzînd să vă prezentaţi, în acelaşi timp, acuzator şi judecător.

Doresc ca accentele mele de sinceritate - atît de necesare celor cari deţin înalte funcţiuni de stat - să nu vă împiedece nici un moment în împlinirea măreţei misiuni ce împliniţi la hotarele ţării, care vă urez să fie încununate de succes.

Cu cele mai calde urări de victorie armatei române, vă rog să primiţi asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

ss. IULIU MANIU

Bucureşti, 6 Iulie 1941.

----

1 anexă.

Notă: Printre întreprinderile care figurează în tablou (anexă) sunt cîteva care au avut totdeauna caracter german, avînd însă în participare şi Români. Odată cu noul regim s-au germanizat complect, excluzînd absolut pe toţi Românii, dar introducînd, unele, unguri, în locul lor.

Vechile întreprinderi şi concerne financiare şi industriale care le sprijină se găsesc în lucrarea dlui Pan. Sitescu "Der Rumanische Wirtschaftsraum".

Lista persoanelor străine, intrate în conducerea acestor întreprinderi se găseşte, pentru fiecare, în monitorul oficial, partea II-a. Ca şi aceea a Românilor, eliminaţi prin efectul Decretului-Lege pentru micşorarea numărului membrilor în consilii, precum şi aceea a Românilor cari au făcut loc germanilor, dintre aceştia, unii, pasageri la hoteluri.-

---oOo---

DOMNULE GENERAL,

Opinia publică românească urmăreşte cu mare însufleţire acţiunea militară condusă de dvs. pentru desrobirea provinciilor cotropite de străini şi cu încordată atenţiune toate măsurile luate în legătură cu această istorică desfăşurare.

Intre aceste măsuri, au reţinut, în mod deosebit, atenţia opiniei publice, declaraţiile d-lui Vicepreşedinte al Consiliului, privitoare la organizarea administrativă şi economică a Bucovinei şi Basarabiei, care s-au difuzat larg prin presă şi radio.

Sînt prea pline de urmări grave măsurile pe care domnia sa, desigur de acord cu domnia voastră, le anunţă, că vor fi luate în Bucovina de Nord, Basarabia şi Moldova de Nord, pentru ca să nu fiu nevoit să atrag atenţiunea dvs. asupra lor.

Modul cum se va organiza administraţia în Basarabia şi Bucovina, după reîncorporarea lor, angajează viitorul şi poate să fie plin de consecinţe. Regimurile anterioare, afară de cel naţional-ţărănesc, au privit Basarabia şi Bucovina ca o colonie şi le-au încătuşat într-un sistem centralist, care a împiedicat orice posibilitate de auto-administrare. Cele două provincii au fost inundate de funcţionari din Regat, necunoscători ai oamenilor de acolo; aceştia s-au prefăcut în adevăraţi satrapi ai populaţiei şi au stîrnit numeroase nemulţumiri. Au fost, desigur, şi oameni de treabă; între cei veniţi, dar cei răi au compromis şi pe cei buni. Ei au fost aceia care au făcut ca denumirea de regăţeni să devie odioasă şi timp de două decenii, provinciile, în bună parte, s-au înstrăinat, în loc să se închege sufleteşte complect, cu ţara. Cînd am venit la guvern eu, a fost nevoie să încep totul dinainte. Cei ce au urmat au stricat din nou tot ce am îndreptat.

Reluarea vechiului sistem centralist ar fi, prin urmare, o greşeală de neiertat.

./...

Regimul bolşevic, prin resentimentul adînc ce a stîrnit în sufletele basarabenilor, i-a apropiat din nou de ţara-mamă. Această reacţiune sufletească trebue captată şi folosită în scopul închegării sufleteşti a întregului neam românesc.

In forma nouă, însă, cum voiţi să organizaţi administraţia celor două provincii, nu vom isbuti decît să ne îndepărtăm, cu paşi repezi de acest scop.

O nouă bruscare a Basarabiei şi Bucovinei şi o nouă îndreptare a sufeltului ei spre Rusia, ar fi cu atît mai gravă, cu cît, după prăbuşirea regimului bolşevic, o Rusie revenită la sistemul proprietăţii individuale şi a unor libertăţi relativ mai largi ar putea să devie un punct de atracţie mai primejdios decît a fost un stat cu regim sovietic comunist.

Atît în consfătuirea ce s-a ţinut cu fruntaşii basarabeni la Preşedenţia de Consiliu, cît şi prin sus-menţionatele declaraţii s-a pus în vedere că în primul moment se va introduce o administraţie militară şi pe urmă una condusă de oamenii regimului, din Vechiul regat, pentru purificarea acestor provincii. Iată o soluţie greşită, care va compromite, de la început evoluţia din viitor a raporturilor dintre acele provincii şi Regat şi care de la început acoperă cu un văl impenetrabil, intenţiunea clar şi bine exprimată a d-lui Vicepreşedinte al Consiliului, de a înlătura centralismul distrugător de iniţiative şi control politic.

Intîi: de unde această neîncredere în elementele localnice, care de atîtea ori s-au dovedit conduse de adînci sentimente naţionale şi de o exemplară corectitudine, ca cetăţeni şi români, chiar şi cu ocaziunea ultimelor desfăşurări triste ? Al doilea: cum credeţi să faceţi epuraţia acestor provincii ? Este de prevăzut că o administrare astfel organizată va fi isvorul erorilor şi ororilor.

Nu poate fi indicată decît o singură procedură: aceia de a introduce imediat o descentralizare administrativă, pusă în lucrare prin oameni localnici, pe răspunderea lor.

Trebuesc chemaţi la sfat basarabenii şi bucovinenii, indiferent de grupările din care au făcut parte şi în înţelgere cu ei, trebuesc deasemeni desemnaţi acei în mîna cărora se va pune conducerea acestor provincii. Conducerea provinciilor trebue să urmeze directivele guvernului. Armata, jandarmeria, poliţia şi justiţia trebue să rămînă centralizate şi conduse din centru

prin exponenții guvernului; orice turburări sau încurcături vor fi deci excluse. Ar constitui o mare nedreptate aceia de a se jigni oameni localnici intelectuali sau țărani, impunîndu-li-se cu sila elemente de conducere. Am făcut prin experiența proprie, ca Președinte de consiliu, constatarea că basarabenii și bucovinenii sînt foarte intelegători și dispuși să primească și chiar să invite persoane din afară de provincia lor, în locuri pentru care nu au oameni, De altfel, nici ardelenii, nici basarabenii și nici bucovinenii nu au făcut niciodată greutăți în această privință, ci dimpotrivă.

Ar trebui apoi imediat constituirea din localnici, a consilii provinciale județene, de plase și comune, pentru a sfătui și controla organele administrative și a le da îndrumări practice, așa încît viața administrativă să fie considerată ca a lor, iar nu impusă din afară, iar răspunderea eventualelor greșeli care s-ar face să nu fie a puterii centrale.

Eu înțeleg bine rațiunea care a prezidat la oprirea refugiaților de a intra în Basarabia și Bucovina, spre a-și reocupa din primul moment, proprietățile, cînd este știut că în actuala criză de alimente e firesc ca pămîntul să fie administrat și cultivat de proprietarii lui, care îl vor lucra cu mai multă tragere de inimă, decît alte elemente.

Declarația d-lui Vicepreședinte al Consiliului, ca pămîntul disponibil din Basarabia se va atribui elementelor din Regat, poate să ducă la grave reacțiuni sufletești, în Basarabia abia recîștigată. Fără îndoială este drept ca luptătorii care s-au jertfit în război să fie și ei împărtășiți din aceste terenuri, dar metoda de a jigni pe basarabeni și bucovineni, rezervînd pămînturile libere cu exclusivitate pentru sătenii din vechiul Regat, nu ar putea nici decum să servească interesul consolidării sufletești în provincia de peste Prut. Socotesc că metoda cea mai potrivită ar fi de a ține un just echilibru între cele două interese: acela de a satisface pe luptători și acela de a n provoca nemulțumiri în Basarabia și Bucovina.

Dar mai ales nu înțelege opinia publică rațiunea și dedesubtul pasagiului următor din declarațiile d-lui Vicepreședinte al Consiliului: "Pînă la sfîrșitul ostilităților, cînd va interveni un decret de <u>anexiune</u>, pînă atunci autoritățile milita și regimul de ocupație sînt singura situație legală a acestor teritorii".

./...

Intîi: despre care ostilități este vorba, acelea pentru Basarabia și Bucovina, sau acele contra Rusiei sau acele ale conflictului armat mondial ?

Al doilea: pentru ce trebue un decret de "anexiune" ? Basarabia și Bucovina s-au contopit în Regatul României, pe baza auto-determinării, cu 23 ani înainte, prin hotărîrile de unire aduse în adunările naționale. Pentru ce trebue acum un nou decret de anexiune, care dă o altă înfățișare bazei de drept a unirii acestor două provincii cu Patria Mamă.

Pentru ce trebue un expert german, anunțat cu atîta stăruință ?

Deodată cu reocuparea acestor provincii, trebue un "restituție în integrum" și apoi măsuri de guvernămînt, care urmează în mod firesc din experiențele trecutului, respectînd hotărîrile de unire ale provinciilor.

In dreptul public și în cel internațional trebue folosite expresii precise, aplicate la sensul lor bine stabilit științificește; altfel se pot întîmpla răstălmăciri și confuziuni pagubitoare pentru unitatea Statului: Basarabia și Bucovina sînt teritorii romînești, de "facto" și de "jude" și nu este permis să dăm alt titlu de drept a cîrmuirii romînești, nici să instituim organizat factori străini în conducerea lor, oricît de pricepuți ar fi ei de altfel.

x

x x

Profit de această împrejurare, pentru a vă împărtăși preocupările mele, asupra obiectivelor ce trebue să urmărim în acest războiu și asupra unor întîmplări, care dacă sînt adevărate nu pot să rămînă nedesaprobate.

Prin hotărîrea de a intra în acțiune, împotriva cotropitorilor, tindem la eliberarea Basarabiei și Bucovinei și a unui colț din Moldova de Nord, în această clipă, pentru toate conștiințele românești, problema stăpînitoare este afirmarea drepturilor noastre etnice și istorice, prea bine cunoscute, asupra întregului nostru patrimoniu național. Basarabia și Bucovina fac parte integrantă din aceste drepturi, care au fost recunoscute ultima oară și prin Conferințe de la Londra din 1920.

./...

Pierderea acestor provincii nu s-a datorat nici vreunei hotărîri a unei instanțe internaționale, nici hotărîrii națiunii însăși, prin reprezentanții ei legal împuterniciți.

Lupta armatelor române pentru recucerirea lor nu este prin urmare, agresiune, cu intențiuni de cucerire, intențiuni care trebue să ne fie străine, ci urmarea unei invaziuni, care trebuia respinsă din primul moment. In această luptă, întreaga națiune și toți fii ei trebue să se înșire sub drapel, sau acolo unde cred că pot fi utili, în serviciul voinții naționale unanime, de a ne păstra hotarele și a recîștiga Basarabia, Bucovina și toate provinciile pierdute prin slăbiciunea unei cîrmuiri vinovate, impusă țării prin lovituri de stat.

Intreaga Națiune a fost cuprinsă de nespusă bucurie, cînd a aflat că Cernăuții, Chișinăul și alte orașe au fost eliberate de cotropitori.

Vom încerca cu toții cea mai mare satisfacție cînd vom afla în comunicate că reocuparea întregei Basarabii și Bucovine s-a terminat.

Bucuria și satisfacția noastră a tuturor românilor va fi fără margini, nu numai pentru că am recîștigat două provincii frumoase și că am redus milioane de suflete românești la vatra strămoșească, ci și pentru că jertfa sîngelui scump al armatei noastre glorioase a reparat rușinea pe care cîrmuitorii inconștienți de pe vremuri au adus-o țării noastre.

Recunoștința țării pentru generalii, ofițerii și soldații români și pentru dvs. domnule general, comandantul de căpetenie, va fi eternă.

Cea mai grea zi pentru o națiune și pentru un comandant este însă acea de a doua zi, după victorie. "Inima tuturor românilor bate acolo unde este armata", am spus într-o recentă s scrisoare ce v-am trimis. Acum, victoria în bună parte dobîndită trebue ca toată puterea intelectuală, toată grija sufletească și toată inventivitatea românilor să fie concentrată spre a găsi calea cea bună, atît de grea, în cea de a doua zi de după victorie.

Pentru acest motiv, ca și în trecut și de data aceasta, socotesc că am datoria să dau expresiune convingerilor mele și ale opiniei publice, atît de mult frămîntată și fiindcă îmi lipsesc toate celelalte mijloace, parlament, presă și adunări politice, sînt nevoit să vă deranjez pe dvs. ca nu cumva mai tîrziu să fiu făcut vinovat de reticențe, de echivoc sau de

46

lipsă de vigilență, atît de necesare în vremuri ca cele de azi.

Dacă întreaga opinie publică românească, cu noi toți, am fost pentru recucerirea provinciilor rupte prin agresiunea de la Patria mumă, sîntem categoric în contra ca România să urmărească obiective de agresiune.

Nu este admisibil să ne prezentăm ca agresori față de Rusia, astăzi aliata Angliei, probabil învingătoare, pentru alt obiectiv decît Bucovina sau Basarabia, - în tovărășie de arm cu Ungaria și cu Axa, care ne-au rupt printr-un act arbitrar, neratificat de nimeni, o parte importantă a țării noastre, vătămîndu-ne teritoriul, mîndria și onoarea noastră națională. Chiar și tovărășia de arme de pînă acum, impusă de împrejurări, este cît se poate de supărătoare, cîtă vreme încă nu am primit nici o satisfacție în problema Transilvaniei, dar ea are totuși o singură justificare: aceia că este menită să repare pierderea ce am suferit, înainte cu un an, în urma presiunei exercitată de Axă, care la vremea sa ne-a legat mîinile, oprindu-ne să ne apărăm. Acum ea ni le-a deslegat.

Basarabia și Bucovina s-au unit cu Regatul vechi prin voința lor liberă și pe baza principiului auto-determinării popoarelor. Ar fi prea pretențios să credem că continuarea războiului germano-rus ar depinde de colaborarea noastră, precum este nu mai puțin pretențios să proclamăm noi România, război sfînt contra Rusiei, pentru organizația ei internă, de stat și socială. Războiul sfînt, militar și politic, să-l prestăm pentru România Mare, cu toate provinciile sale.

Nu avem nici un soldat român de sacrificat pentru scopuri străine.

Trebuie să cruțăm armata noastră pentru scopurile noastre românești, care sînt multe și mari și de tragică actualitate, pentru foarte apropiate vremuri.

Este adevărat că la Nord și la Est de Nistru avem foarte mulți frați români așezați acolo de veacuri, la care avem dreptul să aspirăm, pentru întregirea națională. Pe aceștia însă nu-i putem cîștiga și mai ales nu-i putem păstra cu armele.

Anexarea lor trebue să se întîmple cu liberul lor consimțămînt și cu aprobarea marelor puteri, atunci cînd se va stabili statutul teritorial definitiv al Europei.

Fără această aprobare noi nu ne vom putea bucura de alăturarea fraților noștri de peste Nistru, ci vom avea din ea numai nesfîrșite încurcături și greutăți.-

./...

In schimb, în baza unei înţelegeri generale se pot găsi soluţii, care să ne satisfacă pe noi şi să nu provoace nici rivalitatea sau duşmănia vecinilor noştri.

Adevărul însă trebue continuu accentuat că nimeni altul nu are drept asupra Repbulicei Moldoveneşti în măsura în care avem noi.

O tendinţă de cucerire şi ocupaţiune mai conţine şi un pericol pe care mulţi nu-l cunosc. Opinia publică, maghiară şi conducătorii ei sînt într-un mod semnificativ frămîntaţi, iar ideia tot mai vînturată de publicitatea maghiară şi de cercurile lor importante este că spaţiul vital al României este la Est de Carpaţi, iar al Ungariei în partea de Vest a Carpaţilor.

Nu-i admisibil ca noi să servim argumente şi motive în sprijinul celor ce urmăresc să ne împingă spre răsărit, eliminîndu-ne din cetatea naturală a Transilvaniei, leagănul românismului şi mai ales nu este admisibil să ne legăm soarta prin războaie de cucerire şi agresiune, cu Axa.

Svonuri tot mai persistente vorbesc despre masacre, săvîrşite asupra populaţiei minoritare, în special evreeşti din Moldova. Ele nu sînt verificate şi noi dorim să nu fie adevărate. Toate cazurile de rebeliune sau trădare naţională trebuesc pe loc şi cu mare asprime pedepsite. Măsurile legale care sînt luate pentru a preîntîmpina repetarea unor asemenea acţiuni criminale, sînt binevenite.

Dar, simţul de umanitate al poporului nostru şi bunul lui renume nu trebuesc atinse, prin executări şi schingiuiri în massă, prin intoleranţe care s-ar răsbuna în primul rînd asupra noastră şi a conaţionalilor noştri. Pentru acest motiv opinia publică romînească şi noi toţi, care o cunoaştem protestăm în contra lor, sau a continuării lor, dacă s-ar fi săvîrşit.

Vă rog primiţi asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Bucureşti, 18 iulie 1941

ss. IULIU MANIU

PRESEDINTELE PARTIDULUI NATIONAL TARANESC

DOSAR ANCHETA NR.40001
vol.47 - fila 623-626

DOMNULE PRESEDINTE,

Petrecînd în timpul din urmă mai multe zile în Transilvania de Sud, am constatat cu durere că situaţia politică generală şi raporturile internaţionale în care a intrat ţara noastră, au creiat o stare de spirit şi situaţiuni pe care multă lume nu le cunoaşte şi care poate nu sînt cunoscute nici de guvernul ţării. Fiind însă de o importanţă deosebită şi avînd repercursiuni atît asupra stării de spirit generale, cît şi asupra raporturilor de forţe din interiorul ţării, socotesc că e datoria mea să vi le aduc la cunoştinţă pentru a fi apreciate după cuviinţă.

Pentru a verifica şi întregi knformaţiile mele, am rugat pe o persoană vrednică de încredere, cu totul desinteresată, care în momentul de faţă este în afară de orice preocupare de partid sau de acţiune politică, să examineze amănunţit situaţiunea şi să-mi facă o dare de seamă cu totul obiectivă despre situaţiunea din Banat şi din Sudul Ardealului, în special în ce priveşte starea de spirit la populaţiunea germană din acele regiuni. Aceasta, în deosebi pentru că toţi romînii cu care am avut contact, orăşeni şi săteni, ni s-au plîns de atitudinea conlocuitorilor maghiari şi în special germani din acele provincii a devenit aproape insuportabilă.

Demnitatea naţională a românilor este zilnic umilită, iar în concurenţa economică elementul românesc este pas cu pas desavantajat.

Pentru a simplifica expunerea mea, îşi iau libertatea de a vă prezenta darea de seamă şi informatorului meu aşa cum am primit-o. Citind-o veţi binevoi a vedea că poporaţiunea germană, bucurîndu-se de un tratament excepţional de favorabil în raport cu cel aplicat poporaţiunii autohtone române, a reuşit să organizeze o viaţă naţională proprie, nu numai complet separată de poporul românesc, dar şi independentă de Statul nostru, cu tendinţa

./...

vădită de a se transforma într-un stat în stat. Dreptul acordat cetățenilor de origină germană de a se grupa în organizații politice, care este refuzat poporațiunii românești - dreptul ce au de a ține întruniri publice fără autorizație, de a-și crea organizațiuni premilitare, încuviințarea de a purta uniforme și arme și de a face exerciții în aceste unități organizate, așează poporațiunea germană într-o stare de superioritate politică și morală față de cea românească.

Nu numai atît, dar această situațiune poartă în sine germenele unui pericol evident.

Acest pericol apare cu atît mai serios ca poporațiunea germană nu mai ține nici o legătură sufletească cu țara românească și recunoaște pe față că așteaptă ordine de la Reichul german și de la Führerul lui.

Spre a dovedi acest lucru, îmi iau libertatea să vă alătur în original și în traducere românească un apel al d-lui Herman Jeckeli din Brașov, comandantul organizației "Deutsche Mannschaft" (Trupa germană), apel apărut cu învoirea cenzurei românești în ziarul "Sudostdeutsche Tageszeitung" organul central al grupării germane din România.

In acel apel se afirmă de la început claritatea răspicată că "noi național-socialiștii credem în Füehrer și în marele imperiu german de viitor".

In continuare autorul arată conaționalilor săi că "Adolf Hitler a destinat grupului nostru etnic rolul de a pecetlui frăția de arme româno-germană prin participarea noastră în cadrul armatei românești"

Dl. Jecheli spune că cetățenii minoritari germani au obligația de a lupta din ordinul Füehrerului în armata română, lăsînd deci a înțelege că această obligațiune izvorește din disciplina ce o datorează față de ordinele Fuehrerului, nu față de autoritatea statului românesc.

El face deci apel la germanii din România să intre în armata română "deși știu, spune el, că multor bărbați din grupul nostru etnic le vine greu să execute acest ordin".

In sfîrșit, autorul variază această idei din nou, declarînd că "deși o altă soluțiune ar putea să apară ca mai prielnică - ordinul Füehrer-ului constituie pentru noi cea mai sfîntă datorie și ne dă putere să aducem și cea mai grea jertfă pentru Germania".

./...

Si pentru ca îndrăsneala să fie şi mai întreagă, apelul se termină astfel: "Fie pe frontul armelor, fie pe frontul patriei iubirea noastră se cheamă Germania, atitudinea noastră de supunere voința noastră se chiamă victorie, credința noastră se cheamă Adolf Hitler !"

De români nici un cuvînt, de Regele nostru, de conducătorul şi guvernul țării, nici un cuvînt !

Acest apel care trădează modul de simțire şi gîndire al germanilor de la noi s-ar fi putut lansa oriunde în Germania, dar nu în România.

Spre nefericire însă, Germanii din Ardeal şi Banat socotesc de pe acum aceste provincii ale noastre ca aparținînd Germaniei Mari, ținînd rolul de "Ostmark" al Austriei de odinioară. Probabil pentru acest motiv ziarul german şi-a schimbat denumirea veche în "Südostdeutsche Tageszeitung".

De altfel, printre minoritarii noştrii germani se vorbeşte pe față de planul de a se constitui după război un "Donaulan format din Transilvania şi Banat, rupte din trupul țării noastre şi supuse conducerei elementului german minoritar sub protectoratul Marelui Imperiu german.

Văzute prin această prismă organizațiile civile şi paramilitare, cum şi manifestațiile minorității noastre germane alcătuesc un început de realizare a acestor planuri.

Se punea dela sine întrebarea de unde izvoreşte acest curaj neobişnuit al germanilor de la noi, odinioară foarte timizi şi circumspecți.

Singure succesele armelor germane nu pot fi cauza, căci spre pildă, în Ungaria, germanii nici pe departe nu şi-au însuşit acest curaj !

Cauza este deci locală:

Toleranța inaugurată de regimul ex-regelui Carol, toleranța continuă şi de regimul actual şi încurajarea exercitată de unii germani din Reich în România, care se manifestă cu multă consecvență, cum dovedeşte şi ultimul discurs al d-lui ministru plenipotențiar, baronul Manfred von Killinger.

Dacă ministru plenipotențiar al Geramniei găseşte posibil să pronunțe un discurs în care, cu un aer protector, distribue laude la adresa conducătorului statului nostru şi-şi arată mulțumirea că "haosul" pe care l-a găsit la venirea sa în țara noastră a dispărut - fapt care-l scuteşte de necesitatea de a

./...

interveni el însuşi în afacerile interne ale ţării noastre, declarînd pe unii oameni cuminţi, pe alţii nebuni sau hoţi de drumul mare, adresîndu-le pe faţă, fără perdea, admonestări, evident că poporul german de la noi, plin de mîndrie proprie şi dispreţ pentru bietul popor romînesc, socoteşte Ardealul şi Banatul ca parte integrantă a Germaniei, deocamdată sub protectorat deghizat german. Aceasta, cu atît mai mult cu cît lumea ştie că dl. Killinger a mai ţinut o asemenea cuvîntare, faţă de care conducerea partidului nostru, a ridicat la vremea sa protestul său solemn dar fără rezultat. Germanii ca şi românii pot socoti deci că situaţiunea umilitoare a românilor şi puterea germană la noi încetul cu încetul a alunecat pînă la punctul de a fi iremediabil. Deci germanii cutează orice iar românii tolerează orice !

Armata se găseşte în luptă alături de Germania şi sub suprema comandă germană. Viaţa economică, industrială, comercială, în bună parte germanizată, comerţul nostru extern aproape cu totul la dispoziţia Germaniei, poporul german stat în stat, liber de a face ce vrea şi lăsat să declare pe faţă că se supune ordinelor şefului unui stat străin, oricare ar fi ele, iată situaţiunea în care se află ţara noastră ! Am fost totdeauna - atît la guvern cît şi în opoziţie - partizanul respectării drepturilor naţionale ale fiecărui popor pînă la marginea impusă de disciplina noastră de stat şi de considerentele unităţii independenţii ţării noastre, dar cu condiţia ca alte neamuri să nu aibă mai multe drepturi în ţara noastră decît poporul nostru românesc, întemeietor şi susţinător de stat. Ori, tabloul schiţat pe scurt în cele precedente dovedeşte contrariu, ceea ce se petrece la noi în ţară în raport cu poporul german, nu este <u>o politică</u> minoritară, ci o <u>renunţare</u> umilitoare şi periculoasă pentru viitor.

Nu sînt duşmanul poporului german. L-am apărat pe vremuri ca deputat în Camera Ungară în contra cotropitoarei politici maghiare. Mai tîrziu, ca prezident al Consiliului Dirigent şi ca Prim ministru, am înfiinţat şcoli germane, am pus capăt procesului său de maghiarizare, şi le-am dat largi îndreptăţiri; dar nu pot admite umilirea şi inferiorizarea poporului românesc.

Nu situaţiunea noastră umilitoare mă îndeamnă să vă adresez aceste cîteva rînduri informative, pentrucă palmele ce le dă cineva unui individ legat în lanţuri nu ofensează pe cel

./...

pălmuit, ci pe cel ce pălmueşte şi în grija cărui este el încredinţat, ci pericolul ce constitue pentru viitor această stare de lucruri şi pierderile de tărîm şi bunuri naţionale, materiale şi sufleteşti care rezultă din această situaţiune, guvernul ţării are datoria să pună la adăpost ţara de acest pericol. Ţara-i vede, îl simte şi este adînc îngrijorată. Am crezut de datoria mea domnule Preşedinte ad-interim, să vă pun în cunoştinţa acestor fapte şi acestor stări de spirit.

Numai mîntuitorii răspunzători ai puterii publice ar putea să ştie ce este de făcut, căci ei cunosc toate laturile problemei, dar noi care ne găsim înafară nu putem decît să constatăm că situaţia a devenit intolerabilă.

Vă rog, domnule Preşedinte, să binevoiţi a primi asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Bucureşti 22 februarie 1942

mînuitorii

Cu distinsă stimă

ss) IULIU MANIU

Arh. ist. centr., fond - Preşed. Cons. de Min., dosar 25/1940, f. 201-202 -

DOSAR ANCHETA nr.40001
vol.47 - fila 632-633

53

DOMNULE MARESAL,

Comunicatul publicat cu ocazia întrevederii pe care a-ţi avut-o cu Führerul Adolf Hitler conţine unele afirmaţii contra cărora sîntem siliţi să protestăm cu toată energia în numele poporului român.

Vă este cunoscută atitudinea politicei noastre şi a partidelor pe care le prezidăm faţă de politica pe care dvs. o duceţi alături de Germania şi aliaţii ei.

V-am semnalat continuu gravele primejdii la care expuneţi naţiunea română, făcînd acte de solidaritate cu acei care au ciunţit România Mare şi care în mod inevitabil merg la catastrofă avînd contra lor cele mai mari şi mai puternice naţiuni ale lumii.

Dvs. ca şef al unui regim de dictatură nu aveţi dreptul să angajaţi naţiunea într-o direcţie în care ea nu vă poate urma, deoarece ea are conştiinţa că odată Basarabia şi Bucovina readuse la trupul ţării România nu are niciun motiv să lupte sau să dorească înfrîngerea Angliei şi a Statelor Unite, naţiuni care alături de Franţa şi ceilalţi aliaţi ai lor în războiul trecut au pierdut milioane dintre fii lor pentru ca prin victoria noastră comună să se realizeze visul nostru secular ; unitatea tuturor românilor între frontierele lor etnice.

Interesul şi onoarea naţională nu permit să avem astăzi sentimente şi atitudini ostile faţă de marile democraţii anglo-americane, aliaţii naturali ai noştri şi ai tuturor naţiunilor mici de pe glob.

Românii sînt un popor paşnic şi modest. Ei nu ambiţionează roluri în aşezarea lumii.

In special comunicatul cuprinde şi următoarele afirmaţii:

„Convorbirile privitoare la situaţia politică generală şi la lupta comună contra bolşevismului şi plutocraţiilor anglo-americane unite cu el s-au desfăşurat în spiritul prieteniei germano-române şi în sensul comunităţii de luptă neclintită de care sînt pătrunse naţiunile aliate prin Pactul Tripartit. Führe-

./..

rul, precum și conducătorul de stat român, și-au confirmat hotărîrea de a continua, fără șovăire, prin mobilizarea tuturor forțelor, lupta împotriva inamicilor Europei, pînă cînd va fi cîștigată fără compromisuri victoria definitivă. Cot la cot cu popoarele puterilor Axei, poporul român va duce acest război pînă la victoria finală".

Dacă lupta pentru recucerirea și eliberarea Basarabiei și a Bucovinei a fost legitimată de întreaga suflare a țării, poporul românesc nu a aprobat și nu aprobă continuarea acestei lupte dincolo de hotarele noastre firești. Desaprobarea lui devine încă și mai categorică față de intenția de a-l duce la un război împotriva Angliei și a Statelor Unite, vizate în acest comunicat.

Avem convingerea, că o armată națională cum este a noastră nu poate fi dusă în războiu împotriva caracterului anti-anglo-saxon ce se dă războiului nostru prin acest comunicat, rugîndu-vă ca în viitor să împiedecați astfel de manifestări de natură a prejudicia grav interesele naționale ale României.

Primiți vă rugăm asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

București, 2o aprilie 1943

PRESEDINTELE PARTIDULUI NATIONAL
LIBERAL

ss. C.I.C. BRATIANU

PRESEDINTELE PARTIDULUI
NATIONAL- TARANESC

ss. IULIU MANIU

Arh. ist. centr., fond Preşed. Cons. de Miniştri, dos. 48/1941 f. 33-35

55

C O P I E.

din dos.nr.40.001 vol.50
filele 334-336.-

DOMNULE GENERAL,

Faţă de decretul care organizează plebiscitul dela 2 Martie a.c., Partidul naţional-ţărănesc nu poate avea decît o atitudine, aceea a abţinerii dela votare.

Motivele care determină această hotărîre sunt de 2 categorii: unele de ordin formal, iar altele care privesc însuşi fondul problemei.

Din punct de vedere formal, nu putem să luăm parte la un plebiscit organizat într-un regim complect lipsit de libertate, necesară manifestării opiniilor şi sentimentelor adevărate ale ţării.

Sub starea de asediu şi cenzură, fără putinţa unei discuţii libere în contradictoriu şi fără putinţa pentru ţară de a se informa asupra situaţiei reale, asupra importanţei şi consecinţelor actelor de guvernămînt şi liniei de conducere politică a Statului, cu interdicţia oricărei manifestări de atitudine politică, supusă unor drastice sancţiuni penale, anunţate în acelaş timp cu decretul plebiscitului, însuşi votul cetăţenilor este lipsit de libertate şi sinceritate.

El rămîne astfel viciat ca şi votările de sub regimul Regelui Carol II.

Graba cu care s-a întocmit listele electorale şi lipsa unui control serios nu pot garanta libertatea şi sinceritatea acestei consultări.

Astfel întreaga acţiune dobîndeşte un caracter de improvizare, sub care nu este posibilă o apreciere despre trecut şi nici vreo indicaţie pentru viitor, îndeosebi cînd această consultare se încearcă în prezenţa unor numeroase trupe străine în ţară.

Dar în afară de aceste obiecţiuni de ordin formal, foarte importante, nu putem trece peste consideraţiuni de fond care se împotrivesc participării noastre la acest plebiscit de ratificare, aceasta fiind o metodă de sondare a opiniei publice complect necunoscută legilor noastre de pînă astăzi.

Nu se poate ca faţă de multiplicitatea problemelor în discuţie şi faţă de complexitatea situaţiei politice actuale

./.

opinia ţării să fie comprimată într-un singur <u>da</u> sau <u>nu</u>.

Regimul actual are desigur la activul său unele realizări care se bucură de aprobarea tuturor bunilor români, cum a fost îndepărtarea regimului de păcate şi grave crime naţionale ale Regelui Carol al II-lea cum este năzuinţa de a se reface armata, sau cum a fost încercarea de a moraliza ţara prin sancţionarea abuzurilor şi fărădelegilor şi de a stabili ordinea şi siguranţa publică.

Nu putem însă să trecem sub tăcere faptul că acest regim nu a schiţat nici cel mai mic gest de apărare a hotarelor ţării, nu a reuşit să obţină nici o îmbunătăţire a soartei românilor daţi pradă celor mai înfricoşate lovituri şi prigoniri care s-au văzut pînă în prezent în istoria acestui neam, nici nu a reuşit să facă posibilă o înălţare sufletească a românilor în scopul de a cîştiga teritoriile pierdute.

Din contra, prin desfiinţarea Asociaţiei Pro-Transilvania a împiedicat chiar şi iniţiativele particulare care urmăreau acest scop.

Cînd în Basarabia şi în Bucovina, fraţii noştri sunt lipsiţi de cele mai elementare drepturi şi posibilităţi de existenţă, deportaţi în mase în ţinuturi îndepărtate, cînd în Transilvania cedată sute de mii de români sunt masacraţi şi izgoniţi dela vetrele lor, cînd preoţii sunt ucişi sau aruncaţi peste hotare pentru ca noui născuţii să nu se poată nici creştina şi cînd morţii noştri se îngroapă acolo în modul în care se îngroapă stîrvurile animalelor, lipsiţi de mîngîerea unei sfinte slujbe, fără ca aici regimul să îngăduiască cel mai mic protest, ba chiar, că măcar ziarele să poată înregistra un cuvînt - nòi nu putem să dăm vot regimului care asistă impasibil sau care este incapabil să obţină vreo îndreptare şi satisfacţiune.

Dar mai mult, Domnia voastră Domnule General aţi organizat întreagă operă de guvernare în aşa fel că aţi lăsat cele mai complicate probleme pe mîna unor oameni fără experienţă deşi,v-am atras atenţiunea în repetate rînduri asupra acestei împrejurări.

Aţi încredinţat chiar şi Siguranţa Statului unor persoane a căror concepţie politică şi metode de precedare erau bine cunoscute şi pe care i-aţi menţinut şi mai departe în funcţiune şi după ce au săvîrşit jafuri, schingiuiri şi chiar omoruri: Din cauza acestei lipse de procedare şi de măsuri care trebuiau luate din vreme s-a ajuns spre compromi-

57

terea ţării şi a guvernării sale nu numai la organizarea unei periculoase desordine de către organele oficiale, dar şi la faptul şi mai grav că importante insituţii de stat să stea la dispoziţia acelora care le-au provocat. Numai datorită acestor greşeli s-a putut întîmpla ca Virgil Madgearu, secretarul general al partidului nostru şi savantul Nicolae Iorga, ambii profesori Universitari, personalităţi proeminente să fie asasinaţi în ziua mare de indivizi aparţinînd partidului care susţinea guvernul, fără ca timp de trei luni aceştia să poată fi arestaţi şi condamnaţi deşi mulţi dintre ei erau descoperiţi şi cunoscuţi.

Guvernul nu a fost în stare să dea satisfacţia cuvenită ordinei de drept, adînc lezate, Academiei Române şi Partidului nostru, adînc ofensat.

Cum ar putea, deci, partidul nostru şi colegii acestor profesori să răspundă cu un <u>da</u> întrebării pusă de Domnia Voastră opiniei publice?.

Guvernarea Domniei voastre a luat unele măsuri în contra cărora eu la timpul său, v-am prezentat memorii arătînd greşelile ce cred că aţi făcut.

Am arătat spre pildă eroarea ce s-a făcut prin internarea noastră fără să ni se dea ceva în schimb, în înţelegerea tripartită. Era greşit acest pas, departe pentrucă hotarele noastre erau garantate deja de "Axă" în baza altei înţelegeri, iar de altă parte, pentrucă cu intrarea noastră în înţelegerea tripartită, ni s-a făcut imposibilă reclamarea vechilor noastre hotare, cu energia şi cu mijloacele cuvenite, dela vecinii noştri, care fac şi ei parte din înţelegerea tripartită.

Am protestat împotriva desfiinţării Partidului nostru, care ar fi putut lupta cu mai mult folos, pentru ridicarea recunoştinţei naţionale exercitînd pe deoparte un serios control al vieţii de stat, iar pe de alta, combătînd curentele subversive şi tendinţele de răsvrătire. Acestea nefiind combătute de nimeni s-au putut organiza în voe, pentru a ajunge la desordinile pe care, pe urmă aţi fost nevoit să le reprimaţi în mod sîngeros şi cu zdruncinarea adâncă a autorităţii de Stat.

Cum am putea noi, membri ai partidului naţional-ţărănesc "desfiinţat" de Domnia Voastră, să răspundem afirmativ la întrebarea Domniei Voastre ? Sub Guvernarea Domniei Voastre tendinţe de românizare a industriei, a comerţului s-a prefăcut într-un proces de invadare a capitalului extern. Capital şi

./.

conducere străină au pătruns în cele mai importante stabilimente industriale chiar şi în acele care erau în strînsă legătură cu apărarea naţională. In lipsa totală a controlului public, cu toate că sunteţi atît de bine intenţionat, lipsit de sprijinul unei opoziţii de bună credinţă nu aţi putut stăpîni pe unii dintre colegii şi partizanii Domniei Voastre în operaţiunile lor, lipsite de experienţă, de scrupule şi de prevedere economică. Fapt din care vor urma poate decenii dearîndul, calamităţi economice şi sociale pentru poporul românesc.

Am putea noi care sîntem partizanii etatizării marilor industrii şi ai reglementării naţionale a trusturilor, să aprobăm o guvernare care nu numai că a făcut contrariul, dar a împiedicat pe mult timp înainte realizarea programului nostru ?

Cum am putea noi să aprobăm o guvernare care a făcut posibil ca din o bună parte a ţării noastre, să se organizeze o zonă de etape şi baze de operaţiuni pentru trupe streine şi pentru interese, care după concepţia noastră nu sunt româneşti?

Cum am putea să aprobăm o guvernare, a cărei politică externă a dus la ruperea relaţiilor noastre diplimatice cu foştii noştri Aliaţi, ceea ce cu vecinii noştri, aflaţi în aceiaşi situaţie, nu s-a întîmplat - şi la expulzarea unor refugiaţi politici şi prizonieri militari, aparţinînd foştilor noştri aliaţi, cărora le-am oferit ospitalitatea atrăgînd prin această expulzare, asupra noastră, O gravă condamnare a opiniei publice.

Iată Domnule general o parte din motivele pentru care eu şi prietenii mei politici nu putem lua parte la plebiscitul organizat pentru ziua de 2 Martie a.c., deşi regretăm că bunele intenţiuni ale Domniei Voastre nu au dat rezultatul satisfăcător, în măsură să ne determine ca să putem lua parte la plebiscitul ce organizaţi.

Cu deosebită stimă
Iuliu Maniu

Bucureşti, 27 Februarie 1941.

59

E X C E L E N T A ,

Transilvania şi Banatul trăiesc clipe de adîncă durere sufletească. După o eclipsă de 16 veacuri a vieţii naţionale, aceste două provincii au renăscut ca pasărea Phonix din cenuşa vechii Dacii-Traiane. Unirea lor cu România, înfăptuită după primul război mondial, ca rod a unei lupte de veacuri pentru libertatea naţională, a fost cel mai strălucit triumf al principiului naţionalităţilor, realizată în secolul al XX-a. Astăzi ele se văd însă, iarăşi crunt lovite şi ameninţate de puterile întunecate ale trecutului, printr-o propagandă tenace şi temerară, lipsite de temeiul adevărului,propagandă recunoscută sub numele "Revizionism maghiar".

După 22 de ani de la unire, ne află în situaţia de a începe lupta abea terminată la 1918, care ne-a costat torente de sînge şi a ne pune din nou pe liniile de apărare. O vom face cu toată hotărîrea chiar de ar trebui să reluăm totul de la început cu toate jertfele ori cît de mari căci în dărât, în juguri sfărmate nu vom mai merge, iar naţiunea noastră nu o vom mai lăsa în robia de care a scăpat pentru totdeauna.

Revedincările maghiare susţinute de propaganda lor suversivă, sînt azi făţiş formulate de Ungaria care, la 1919 a fost salvată din ghearele bolşevismului de romîni şi contra cărora şi-a îndreptat chiar de a doua zi politica ei revizionişţă.Fără a lua parte la război statul maghiar a primit astăzi teritorii şi aspiră să restabilească, ca simplu efect al victoriilor şi jertfelor altora Ungaria mare, responsabilă, în bună parte,de dezastru războiului mondial de la 1914-1918.

Nu putem primi în tăcere încercarea de reînviere a unui statut teritorial perimat, a unui sistem politic definitiv osîndit de revoluţia politica modernă. Protestăm cu toată energia contra ori cărei atingeri a hotarilor Romaniei mari, care nu a fost primite în dar de la nimeni, cum se afirmă ce au fost dobîndite prin lupte crîncene şi prin jertfe de sînge îmbelşugate.

Cine se atinge de aceste hotare, care nu au fost aşezate cu nici un khilometru pătrat, dincolo de drepturile noastre istorice şi naturale, imutabile,aduce pacea din acest sector al

./.

Europei în starea de dinainte de 1914. Nu foloseşte aceasta nimănui, nici chiar naţiunii cotropitoare, care îşi va istovi toată energia înăbuşind o nelinişte ce va deveni aici permanentă.

Unirea Transilvaniei şi a Banatului s-a putut efectua după războiul mondial, dar n-a fost rezultanta lui directă sau rezultanta unui spimplu fapt de arme. Ea este rezultanta logică şi firească a unui imperativ etnic, a unei situaţiuni geografice, a unei evoluţiuni sociale, politice şi psihologice, care, cu fatalitatea unei legi naturale, a trebuit să ducă la concluzia întemeierii statului roman cuprinzînd toate proviciile locuite în majoritate de romîni. De la războiul mondial încoace, în care Romania nici nu ar fi intrat, dacă nu erau în joc aceste provincii ale ei, un alt război mare, la care Ungaria nu a participat, vine să creeze o altă ordine în Europa.

Oricare ar fi această ordine, ea nu poate fi o reîntoarcere la Europa dinainte de 1914 sau la una din evul mediu, care a cunoscut un Stat maghiar feudal. Ungurii se pare că dau această interpretare nouei ordine europene.

Ei revendică Ardealul şi Banatul sub cuvînt că au în aceste provincii 1.350.000 unguri, fraţi de ai lor, cari împărtăşesc o soartă nu de asupriţi, ci de minoritari rămaşi la noi din lungi epoci de colonizare, cu care ei au urmărit în cursul vremurilor spargerea masivului autohton romînesc, fără ca totuşi să reuşească. Li se pare acum o mare nedreptate, să stea 1.350.000 unguri, ca minoritate, sub tratamentul mult mai blînd şi mai uman al legilor romîneşti, care au permis culturii maghiare să prospere la aceşti 22 ani, dar găsesc firesc ca ei să stăpînească 3 milioane şi jumătate de romîni, pe care i-au ţinut 1000 de ani sub tratamentul lor dur şi inuman.

Este oare cu putinţă ca noua ordine, pe care vor să o inaugureze Germania şi Italia, să îndemna la o refacere a trecutului condamnat? Este oare cu putinţă ca această nouă ordine, răsturnînd filozofia modernă a statului, reprezentată prin Hegel şi Fichte, să voiască a reface un stat poliglot în chiar mijlocul Europei Ungaria mare, dar aceasta nu cu puteri proprii, ci cu sabia germană şi italiană.

A cui este Transilvania

Nimeni nu poate contesta ca Transilvania, împreună cu ţinuturile romîneşti de la Nord-Vestul ei (Maramureşul, Sălajul, Bihorul şi Aradul) ţinuturi numite şi cunoscute în istorie ca partes adnexae Transilvaniae", formează o unitate închegată prin trecutul

./.

comun şi interese comune şi că fărămiţarea ei ar însemna o eriparabilă jignire şi prejudiciare a locuitorilor ei. In faţa acestui fapt, problema Transilvaniei nu se poate pune în felul cum încearcă să o facă maghiarii care pretind, că Ungaria ar avea în baza unui pretins"drept istoric milenar", drept să reclame Transilvania Această problemă se poate pune numai în felul următor:Dintre popoarele locuitoare în Transilvania, care are cuvînt hotărîtor asupra sorţii ei.

Răspunsul la această îndreptare, singura îndreptăţită,poate fi dat numai după examinarea exactă şi obiectivă a situaţiei Transilvaniei din punct de vedere istoric, etnic şi social economic. Toate acestea consideraţiuni dau răspunsul categoric, că asupra Transilvaniei nu este cu drept şi nu este uman să dispună alt neam decît neamul romînesc.

Romînii în trecutul Transilvaniei

Din punct de vedere istoric:

Oricît s-a trudit o istoriografie tendenţioasă şi interesantă să adeverească contrrariu ea nu a putut să infirme faptul persistenţii elementului romanesc pe pămînţul Transilvaniei şi a Banatului acolo unde cu 18 veacuri în urmă fuziunea daco-geţilor băştinaşi cu coloniştii Romei a dat naşterii unui nou şi vînjos popor neolatin.

Acoperit uneori de valurile furioase ale năvălitorilor străine, acest popor a format o stîncă adînc înfiptă în solul Transilvaniei provincie care a devenit leagănul neamului romînesc.

Vitregie imperialismelor medievale n-a putut distruge seminţia Romei, ci mai mult a consokitat-o dîndu-i tăria şi rezistenţa granitului.

Zadarnic au încercat învăţaţii maghiari să construiască teoria meştesujită şi absurdă a unei ţări rămasă nelocuită în evul mediu, în mijlocul unei Europe străbătută veacuri dearîndul de zeci de popoare, într-o tumultoasă căutare de spaţii vitale, zadarnic au mers pînă la contestarea mîntuirii autentice a propriilor lor cronicari şi a vechilor documente, care vorbesc despre romani. Cercetătorii conştiincioşi şi imparţiati, printre care numărăm mai recent pe un savant ca profesorul german Gamillcsheg de la Universitatea din Berlin au ajuns la concluzia ce confirmă adevărul fieres şi simplu al continuităţii noastre în Transilvania şi Banat, adevăr pe care numai o mentalitate deformată de interesul politic a putut să-l nege vreodată.

./.

Sistemul feudal generalizat în evul mediu în Europa apuseană a decapitat poporul romanesc din Transilvania şi Banat desnaţionalizînd clasa lui conducătoare, fie asimilînd-o nobilimii maghiare, fie degradînd-o la starea de iobagi. Această clasă conducătoare a dat Ungariei oameni de renume european, ca Ion Huniade, viteazul luptător în contra invaziilor turceşti, ca pe fiul său Matei Corvinul, cuceritorul Vienei, strălucitul rege umanist, a cărei origine latină o proslăveşte Bonfinius şi ca pe mareleArhiepiscop-Primat Nicolae Olahus, care aţinut să-şi ateste originea prin însăşi numele său adoptat: "Valahul". Ar fi fost oare cu putinţă ca o aristocraţie ťufaşă mîndră de vechimea titlurilor să aleagă şi să primească a fi condusă de un Regent, pe urmă de un rege şi un arhiepiscop-Primat, ieşiţi dintr-un neam de "ciobani pribeci", veniţi de curînd din Balcanul despreţuit.

Dar clasa nobilimii maghiare şi maghiarizate a reuşit să acopere şi să pună în umbră viaţa unei ţărănimi romaneşti căzute în iobăgie atît de mult, încît farfisicînd însă izvoarele istorice teoriile maghiare să îndrăznească a tăgădui pînă şi existenţa celui mai vechiu şi celui mai numeros popor din Transilvania. Ear atunci cînd iobagul roman, osîndit la o viaţă animalică, apăsat şi stors pînă la măduvă s-a ridicat în sălbatica înfivorare, ca în 1436, stăpînitorii nemaiputîndu-i tăgădui existenţa, iau răpit titlu de "naţiunii", încheind aşa frumoasă alianţă "Uniunea celor trei naţiuni", adică ungurii, secuii şi saşii, cu excluderea romanilor, alianţă care a menţinut pînă la anul 1848, tirania unei minorităţi privigeliate asupra unei majorităţi împilate.

Sufletul acestui neam nu se poate resemna, însă, la sentinţa de moarte naţională. Vulcanul de suferinţă şi revolte care clocotea în adîncul lui părea atins, dar lava răsvrătirii reisbucnii cumplit sub Horia,sub flacăra unei erupţiuni ce înspăimîntă şi cutemură pămîntul sub picioarele unei aristocraşii străine, fără suflet şi fără conştiinţă.

Iar cînd la 1848, aceeaşi nobilime străină hotărăşte, în contra majorităţii romaneşti şi a minorităţii săşeşti, alipirea Transilvaniei la Ungaria protestul Romanilor conduşi de Simion Bărnuţiu şi episcopul Saguna îşi găseşte expresie în Adunarea Naţională de pe cîmpia libertăţii şi în rezistenţa armată a lui Avram Iancu, Buteanu, Acsente şi Balnit, cari au înălbit cu casele duşmanilor ereditari munţii pururea romaneşti din inima Transilvan. Atunci căzu şi capul admirabil înzestat al nemuritorului şas

./.

St.Ludwig Roth figură simbolică pentru idealul ardealului romanesc care, luminat de zorile libertății ce mijeau, denunță alianța asupritoare a conaționalilor lui cu ungurii și secuii.

Politica dinastică a Hasburgilor, pasivitatea parlamentară a romanilor și necontenitele petiții și plîngeri adresate împăratului, de la Inochențiu Micu-Clain și de la Supplecs Libellus Valahorn, în 1791, pînă la memorandul de la 1892 sînt tot atîtea reacțiuni împotriva unei stări de subjugare și umilință, față de care sufletul romanesc s-a găsit într-o permanentă revoltă.

Trebuie oare reînoită,la 194o,acestă stare,mai violentă și mai năprasnică ? Dacă procesul memorandului a adus masele românești pînă la un pas de o nouă și sîngeroasă revoluție,în schimb activitatea parlamentară,decretată la 19o5,nu a fost decît o revenire la încercările de a dobîndi pe căi legale și pașnice o îmbunătățire a situației desnădăjduită a unui popor îngenuchiat,desmoștenit de drepturi,pauperizat,silit de regimul ladifundiilor feudale să trimită sute de mii dintre fii lui în America,în căutarea altor spații vitale.

Provocarea conflagrației mondiale nu a fost decît o încercare a Monarhiei feudale de a asigura continuarea acestui sistem de asuprire și desnaționalizare,printr-un război preventiv împotriva principiului național. Dar patru ani de suferințe crude acasă și de sîngeroase pe fronturi,nu au făcut decît să desăvîrșească procesul de dezagregare a unei monarhii,în care Ungaria avea un rol de prim violonist în conducerea unei politici interne de feudalism și de asuprire națională.

Nu este adevărat că Unirea Transilvaniei și a Banatului, provincii istorice românești,a fost opera unui act de cucerire și al unui tratat de pace încheat la Trianon.Ea a fost rodul unui dublu proces: de dezagregare politică și morală,pe de o parte, de renaștere și reîntegrare națională, pe de altă parte.Monarhia hasburgică, omul bolnav al Europei centrale în plină descompunere, a făcut un act de sinucidere pur și simplu, încercînd să-și prelungească viața prin operația riscantă a unui război de reîntinerire.

In acelaș timp, tinerele națiuni ajunse la maturitatea conștiințelor naționale, și-au reluat libertatea închegîndu-se în state naționale, întemeiate pe principiul modern al naționalității.

Unitatea uimitoare a limbii romanești, conștiința națională și setea de libertate au fost baza firească pe care s-au

întemeiat asipraţiile tuturor romanilor de a realiza unitatea lor naţională. Sub influenţa mişcării mărete a poporului italian pentr "Italia unită" şi a poporului german pentru unirea naţională a tuturor germanilor şi sub înrăurirea ideilor de libertate plămătite în Franţa, poporul roman a luptat în mod conştient pentru înfăptuirea libertăţii, îndependenteţi şi unităţii sale naţionale.Suferinţele lui Silvio Pelico. Scrierile lui Manzini, Fichte, luptele lui Bismack, Cavour şi a altor martir italieni şi germani, au trezit în sufletele noastre un răsunet puternic.

Cum s-a înfăptuit unirea Transilvaniei

Sub influenţa hotărîtoare a acestui curent şi-a desfăşurat activitatea generaţiei de la 1848 în principatele unite şi s-au săvîrşit marile acte naţionale ale romanilor din Ardeal şi Banat, care au culminat în mod logic şi organic în adunarea de la Alba-Iulia, din 1 dec.1918.

Tratatul de la Trianon încheiat abia în anul 192o nu a creiat, ci a înregistrat numai pentru lumea internaţională unirea Ardealului şi Banatului cu regatul roman.

Dovada pentru aceasta este faptul,că, în luna oct.1918, comitetul naţional al romanilor din Ardeal şi Banat a hotărît x deslipirea poporului romanesc de regatul Ungariei, iar declaraţiile stabilite în această şedinţă au fost citite, de dl.Alexandru Vaida Voevod, chiar în parlamentul de la Budapesta, în ziua de 18.oct.1918, înainte de armistiţiul încheiat abea la 13 nov.1918. Tot înainte de armistiţiu s-a constituit Consiliul Naţional roman, sub preşedenţia regretatului St.Cicio Pop, Consiliul care a luat în mîinele sale conducerea efectivă a poporului roman din Ardeal şi Banat.

Consiliul m-a însărcinat pe mine cu conducerea afacerilor externe şi militare, In această calitate m-am stabilit la Viena, unde am organizat revolta regimentelor romaneşti, în special acelor de pe front şi din principalele oraşe ale monarhiei Austro-Ungare, la Viena şi Praga, şi cu ajutorul ofiţerilor romani din Ardeal şi Banat, în frunte cu generalul baron A.Boeriu,colonelul Vlad şi a căpitanilor Ilcuş şi Trăian Popa, am luat sub comanda mea efectivă forţa militară a romanilor transilvanieni. Ministrul de război austriac,generalul Steiner-Storger, a recunoscut subsemnatului înainte de armistriţiu calitatea mea de reprezentant al romanilor în afacerile externe şi militare şi la solicitarea mea mi-a pus la dispoziţie în acest scop tot înainte de

armistițiu, în clădirea ministerului de război din Viena, un local. Numai în Viena și împrejurimi eu am concentrat peste 70.000 soldați transilvanieni. In această calitate a mea, prim ministru penipotențiar al romanilor ardeleni la Budapesta, dr.Ioan Erdely, recunoscut de guvernul maghiar, am notificat ministerului de război ungar, că soldații romani vor depune jurămîntul de credință nu către autoritățile statului maghiar, ci către Consiliul național roman și pe steagul tricolor romanesc. Guvernul ungur s-a declarat de acord cu această hotărîre tot înainte de armistițiu. Guvrnul maghiar, prim ministru Oscar Jaszi, a intrat în tratative în mod oficial, cu consiliul național roman, chiar pe timpul negocierilor de armistițiu anglo-franco-austro-ungare, care a avut loc la Belgrad.

Pe urmă sub pavaza legiunilor și a găzilor naționale romanești, organizate de romanii ardeleni și bănețeni, gărzi care au înlocuit forțele armate ale statului maghiar, căzut în dezagregare, s-a ținut Adunarea Națională de la Alba Iulia, care a decretat pe baza dreptului de autodeterminare, unirea Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Romania, pentru a realiza unitatea națională a tuturor romanilor.

Adunarea Națională a constituit prin consiliul dirigent, guvernul Transilvaniei, guvern care a organizat viața romanească în Dacia superioară, a realizat reforma agrară, reforma administrativă. A decretat libertăți cetățenești și drepturi democratice și a stabilit un tratament just pentru minorități. Toate acestea s-au petrecut înainte de tratatul de la Trianon.

Aceste uriașe prefaceri au fost desăvîrșite în cea mai deplină ordine, în cadre cu totul solemne fără nici un act de brutalitate s-au de răzbunare ceea ce constitue un titlu de mîndrie pentru poporul roman.

Este deci evident că unirea provinciilor romanești în fostul stat ungar nu este rezultatul tratatului de la Trianon, pe care la precedat cu un an,ci alconștiinței naționale a romanilor transilvanieni și al vredniciei întregului neam romanesc.

Cine sînt succesorii legali ai monarhiei Habsburgice

Noi romanii sîntem, în ce privește teritoriile romanești, succesorii de drept ai monarhiei austro-ungare desființată, în aceeași măsură în care Germania-Italia și chiar Ungaria sînt succesoare pe teritoriile lor naționale, moștenite de la monarhia

habsbur-

./.

66

habsburgică și stăpînite de ele.

Noi nu am fost "favorizații" Tratatului de la Trianon și ai Conferinței de pace de la Paris, ci în unele privințe chiar nedreptățiții ei, pentru că nu s-a fixat o linie de remarcație nedreaptă și pentru că Tratatul de la Trianon nu a respectat hotărîrile de la Alba Iulia și nici pe cele stabilite în tratatul încheia cu România, în 1916, cu aliații ei.

Tratatul de la Trianon a stabilit hotare pe care noi le-am primit numai siliți de un ultimatum, ce ne-a fost adresat de marele puteri aliate, la finele anului 1919.

Rectificarea hotarelor în favoarea statului ungur s-a făcut chiar la Trianon, rectificare pe care am primit-o de dragul păcii. Intre timp procesul de disoluție al statului ungur a continuat. S-a înfăptuit acolo regimul bolșevic de care Ungaria a scăpat grația armatei române, armată care a fost primită la intrarea ei în orașele maghiare cu flori de populația maghiară. Armata noastră a trebuit să intre în Budapesta pentru a apăra astfel noile hotare atacate de regimul bolșevic.

Intreaga Transilvanie, pînă la hotarele ei dinspre vest o stăpînim în baza ființei noastre autohtone și în baza realităților etnice. Ea formează nu numai leagănul poporului românesc, ci și cetatea de apărare a neamului nostru, care este cu 58,4% în majoritate românească. Orice ciuntire a acestui teritoriu înseamnă cea mai mai nedreptate pentru români și încălcarea tuturor considerentelor care trebuie să reglementeze așezarea și conviețuirea popoarelor într-o lume civilizată.

Realitatea etnică pe care o constituie majoritatea românească a populației din Transilvania, nu poate fi doborîtă prin existența unor enclave minoritare, care sînt efectul unor inflitrațiuni sprijinite de un regim dușman nouă, tocmai cu scopul de a întrerupe continuarea noastră geografică și atnografică și de a justifica pretențiuni asupra teritoriului nostru național.

Noi dorim pacea în centrul Europei și o prietenească vecinătate cu Ungaria. Dorim să avem cele mai bune relațiuni cu concetățenii noștri maghiari, care trebuiesc înzestrați cu depline drepturi, dar pe acestea nu le putem rescumpăra prin concesiuni teritoriale pentru că noi nu deținem teritorii ungare, ci numai teritoriile noastre proprii, care le-a luat în stăpînire în baza principiului unității naționale și a dreptului de autodeterminare. Teritoriile noastre naționale, pe care le-a posedat Ungaria înainte

./.

de adunarea de la Alba Iulia, le-a avut în stăpînire în urma unor conjuncturi internaţionale favorat de ei în temeiul forţei militare a monarhiei habzburgice. Dovadă este faptul că îndată după prăbuşirea monarhiei habzburgice le-a pierdut,în zadar au încercat au încercat în două rînduri, să le recîştige prin forţa ei proprie.

Autonomia Transilvaniei

In ceea ce priveşte afirmaţia maghiarilor, că Ungaria (milienară) are drept istoric asupra Transilvaniei, constatăm că Ardealul n-a fost niciodată încorporat, în mod organic şi de drept public la Ungaria pînă în 1867. Istoria Ardealului cunoaşte trei perioade principale:

1. Epoca voevodatelor din timpurile străvechi pînă la 1526.

2. Epoca principatului independent de la 1526 pînă la 1621.

3. Epoca marelui principat autonom pînă la 1867.

In cele trei epoci Ardealul avea administraţia, justiţie, şi puteri legiuitoare proprii, cu singura deosebire, că pe vremea principatului autonom împăraţii Austriei, care erau şi regi ai Ungariei, în aceeaşi vreme erau mari, principii ai Ardealului dar cu toate acestea principatul era realmente autonom, sub o putere centrală cîrmuită din Viena.

Limba oficială a Ardealului era, tot timpul, cea latină,şi nimic nu dovedeşte mai mult situaţia de complită independenţă a Ardealului faţă de Ungaria decît împrejurarea că detele ungureşti din Presburg (Bratislava) şi Budapesta şi opinia publică din Ungaria avea neîncetat în fruntea preocupărilor lor realizarea unei uniri între Ungaria şi Ardeal.

Dar majoritatea populaţiei, formată din români din Ardeal, s-au împotrivit întotdeauna acestor tendinţe de unire cu Ungaria, în special în 1848 cînd au trecut la revoluţii sîngeroase , prin care şi-au arătat hotărîta lor voinţă de a nu admite cu nici un preţ o contopire a Ardealului cu Ungaria. Rezistenţa aceasta a izbutit întrucît maghiarii nu au putut realiza unirea dorită de ei, decît cu prilejul tranzacţiunii încheiată în 1867 cu dinastia habzburgică. Aceasta casă domnitoare a sacrificat poporul romîn tendinţelor maghiare, fiind silită să încheie tramzacţia aceasta în urma pierderii războiului din 1866.

Evident că, îndată ce monarhia habzburgică, s-a prăbuşit, Ungaria a trebuit să renunţe la dominaţiunea sa susţinută, în chip meşteşugit, de puterea habzburgică şi a trebuit să sufere care

./.

părţile şi locuite de alte neamuri să fie alipite ţărilor de acelaşi neam, pe baza principiului autodeterminării şi a unităţii naţionale.

Situaţia etnică în Transilvania

Dacă din punct de vedere istoric maghiarii şi statul ungur nu au dreptul să dispună asupra sorţii Transilvaniei, cu atît mai puţin îndreptăţesc la aceasta consideraţiuni trasă de situaţiunea etnică. Poporul românesc formează majoritatea absolută a locuitorilor Transilvaniei, avînd 58,4%. Din 23 judeţe ale Transilvaniei, în 17 români au majoritatea absolută, în trei judeţe au majoritate relativ şi numai în 3 judeţe (cele secueşti) sînt în minoritate. In judeţe cu majoritate românească relativă, numai în judeţul Mureş urmează după numărul rom nilor cel al maghiarilor, în celelalte două, ca importanţă numerică, după români urmează germanii. Es e de remarcat, că o împrejurare de o importanţă decisivă că în toate judeţe mărginaşe cu Ungaria (Arad, Bihor, Sălaş, Satu Mare), românii sînt în majoritate absolută de peste 60% şi că ungurii nu trec în nici unul din aceste judeţe peste 30%, iar în judeţul Maramureş ei abia ating 6,2%.

In întreaga Transilvanie maghiarii şi secuii abia formează 24,5% a populaţiei şi cîtă vreme românii sînt aşezaţi în continuitate geografică şi etnică maghiarii sînt lipsiţi în aşezarea lor de această continuitate, fiind despărţiţi de secuii din estul Transilvaniei prin mase compacte româneşti şi de maghiari din Ungaria, cu excepţia celor trei plase din Bihor şi Sălaş. In schimb, continuitatea geografică şi etnică a poporului român cu cel din vechiul regat (Oltenia, Muntenia şi Moldova) este evident şi denumită turburată, în afară de judeţe secuieşti, care însă nu prezintă nici un fel de obstacol economic, cultural sau de comunicaţie în ceea ce priveşte viaţa naţională românească şi de stat unitar a României.

Situaţia social-economică

Ca structură socială, poporul românesc este un popor agricultor, în imensa sa majoritate aşezat în comune rurale, tot aşa ca şi poporul maghiar, cu deosebira că distribuţia pămîntului între ţărani, în comune româneşti este cu mult mai sănătoasă, decît în cele maghiare. Pulverizarea pămîntului în comunele româneşti nu a luat proporţii, precum nici formarea noilor proprietăţi mijlocii sau mari după reforma agrară nu s-au început.

Este adevărat că în multe dintre comunele urbane elementul românesc este inferior celui neromân. Este însă o împrejurare

./.

hotărîtoare în această privinţă, că în comunele urbane elementul cel mai puternic este cel german, pe urmă cel evreesc, iar oraşele astăzi în bună parte maghiare, Cluj, Turda, Zalău, Aiud, a fost odinioară germanii şi s au maghiarizat în cursul vremurilor în urma presiunii vieţii de stat şi a politicii de maghiarizare. Aceste oraşe însă, fără nici o presiune românească, cîştigă tot mai multe elemente româneşti, astfel că în mod natural ele se vor asimila în scurtă vreme mediului românesc în care sînt aşezate.

Ca element social economic este de importanţă a constata, că în marile întreprinderi industriale şi comerciale din Transilvania, deşi erau protejate şi înfiinţate de puterea statului maghiar, nu era proprietatea particularilor maghiari şi acelea care nu erau în posesiunea germanilor erau evreeşti. Este de ajuns să amintim că industria forestieră, textilă, de piele, de fier, carboniferă, de spirt ca şi morăritul industrial, asemenea şi marilor institute de asigurare şi credit, cu foarte puţine excepţiuni, au fost şi sub dominaţiunea maghiară în mîna acţionarilor sau proprietarilor evrei, tot aşa ca şi comerţul de vite şi produse agricole. Dominaţiunea română, începută abia de 2o de ani, a dat vădite semnede îndreptare a acestei situaţiuni.

Astfel, putem afirma cu certitudine, că în afara de instituţiile conduse de stat, administraţie şi şcoli, viaţa social economică, nu a avut un caracter maghiar nici sub dominaţiunea ungurească. Mai mult: chiar mişcarea literară maghiară sub dominaţiunea românească în Trasilvania, a luat un avânt geniu maghiar, mai pronunţat maghiar ardelenesd, decît oricînd altă dată. Iar bunăstarea ţărănimii maghiare, după reforma agrară făcută de noi, precum şi propăşirea industriei ardelene, în conjuctura foarte favorabilă a apropierii imediate şi a comunicaţiei foarte mult uşurate cu vechiu regat român, a luat un avînt pe care nu l-a cunoscut niciodată înainte.

Educaţia publică însăşi a luat un avînt considerabil chiar de la populaţia maghiară. Dovadă că numărul ştiutorilor de carte a crescut în judeţele din Transilvanie în medie cu 17%, chiar şi în judeţele secueşti.

Problema politică a Transilvaniei

După toate acestea se pune de la sine întrebarea: pe ce se întemeiază oare revizionismul maghiar cu lozinca "Ardealul înapoi, totul înapoi"? Pe drepturi istorice? Ele nu pot fi decît imaginare. Rezultă aceasta din cele spuse mai sus şi din faptul că nici un

./.

10

fel de drept istoric nu poate fi valabil decît cel pe care-l întemeiază miile de ani, cîtă vreme înaintaşii noştri geto daci locuiau aceste pămînturi şi pe care îl alcătuiesc cei 18oo ani de la colonizarea română încoace, petrecuţi de neamul românesc în neîncetata luptă dată pentru existenţa sa naţională, luptă a cărui rezultat este însăşi fiinţa noastră de astăzi.

Dacă din punctul nostru de vedere dezlipirea unor teritorii din patrimoniul nostru naţional, este o nedreptate din punct de vedere al intereselor permanente europene e o greşeală regretabilă. Ea va avea drept consecinţă o continuă tulburare a păcii şi a liniştii în această parte a lumii. Nimeni nu se poate legăna în iluzia deşartă că neamul românesc compus din peste 16 milioane suflete, aşezat într-o continuitate geografică, cu o unitate culturală desăvîrşită şi cu o conştiinţă naţională trează, va suferi din linişte desmembrarea sa, după ce a cucerit şi a înfăptuit odată unitatea sa naţională, care este ţinta şi singura condiţie de desăvîrşire a tuturor popoarelor civilizate. Nimeni nu va putea crede, că poporul românesc se va resemna şi va suferi în linişte, ca peste 4 milioane de suflete româneşti să fie îndepărtate din trupul naţiuniii şi zeci de mii de kilometri pătraţi să fie rupţi din teritoriul naţional.

Este în interesul Europei întregi, ca la gurile Dunării şi în puternica fortăreaţă a Carpaţilor de est să stăpînească un popor vrednic şi numeros şi să fie realizat prin el un regim consolidat, capabil să susţină pacea şi liniştea.

Acest popor nu poate fi decît cel românesc. La aceasta îl predestinează aşezarea sa geografică, numărul său covîrşitor faţă de celelalte popoare din bazinul Dunării, firea sa tolerantă şi aptitudinile sale culturale. El nu poate fi dezmebrat şi din nou subjugat, căci ar deveni el însuşi un izvor şi un factor de nelinişte. Este cu siguranţă de prevăzut, că nemulţumirea şi jignirea altor 16 milioane de oameni va fi un izvor de nelinişte şi de permanentă revalitate între cei care vor dori să profite în folosul lor de tragedia sufletească a celor despărţiţi cu forţa.

Dacă enclavele minoritare din Transilvania au interese naţionale de ocrotit, aceasta ţintă se poate realiza şi pe altă cale decît prin ruperea teritoriiilor naţionale de la patrimoniul naţiunii române.

./.

Fidelitatea maghiară faţă de Axă

Ungurii ivocă în favoarea lor, că încă de la războul mondial ei au fost tovarăşi de luptă ai Germaniei şi că, în calitate de foşti aliaţi, li se cuvine acum Ardealul, drept pradă de război, Dar tot ei au creat o literatură întreagă, silindu-se a dovedi că în iulie 1914, primul lor ministru, contele Stefan Ticsza, a luptat din răsputeri contra declarării războiului, pe care nu l-a vrut decît germanii şi în care ei nu au fost tîrîţi, decît"ca, victime". In realitate, ungurii nu au urmat decît o politică de oportunitate şi dublicitate. Ei au încercat, după dezastru, să obţină prietenia şi iertarea aliaţilor. Conţii şi baronii au cultivat pînă în ajunul victoriei Germaniei şi Italiei, cu aceeaşi frecvenţă bunăvoinţele franceze şi engleze pînă într-atît, încît ultimii ani, pieţele Londrei şi Parisului erau cu adevărat inundate cu cărţi, broşuri şi articole tipărite, precum se ştie cu modene falsificate în scopuri patriotice. Bărbaţi politici englezi ca: Rothneremore, minişri francezi ca: De Monzie, Pierre Goth, Francois de Tessan şi alţii, devenise maghiarofili cunoscuţi, Ce să mai vorbim de propaganda lor în Anglia, de nenumăratele banghete şi congrese ale contelui Stefan Bethlen în Marea Britanie? Toate acestea nu s-au uitat. Si nici această subită schimbare "la faţă" în contra englezilor şi francezilor a doua zi după înfrîngerea lor. Insăşi "Sfînta" Coroană a Sfîntului Stefan n-a fost oare oferită oricui, englezilor îndeosebi pentru revizionism ca pe urmă după catastrofa Franţei imediat să se prezinte şi să se constituie în puntea ce "leagă" indestructibil Axa, Roma, Berlin.

Afirmaţia unei fidelităţi continuă şi neîntreruptă către Germania nu va induce în eroare, însă pe nimeni şi mai ales nu pe Führer.

Domnul Adolf Hitler are în sînge toată tragedia austriacă şi cunoaşte raporturile ei cu maghiarii. Dar pentru germanism, austricianismul a fost o tragedie ce a putut fi oare pentru români, într-o formă şi mai gravă, maghiarismul? Nimeni, ca Adolf Hitler, nu poate înţelege mai bine problema românească. Noi am văzut cum Fuhrer-ul nu a ezitat a arunca în balanţă totul pentru salvarea şi alipirea şi celei mai mici rămăşiţe ce n-a intrat încă în unitatea germană. Cum n-ar înţelege hotărîrea noastră de a sacrifica totul nu pentru mici rămăşiţe româneşti, ci pentru însuşi leagănul naţionalităţii noastre, care este Transilvania.

./.

Despărţirea Transilvaniei sau a unei părţi a ei din România constituie cea mai mare greşeală a noului statut politic al Europei Centrale.

In ceea ce priveşte Italia, se pare că invectivele ungureşti străbat tot mai viu, iar adevărurile noastre tot mai estompat la Roma. Renaşterea noastră ca popor şi ca stat s-a făcut prin Italia. De acolo ne-am adus istorici reînvierea? Acolo zac şi astăzi casele părintelui naţionalismului nostru politic al lui Inocenţiu Micu Clain.

Nu vrem să ne abandonăm unui patatism romantic. Putem totuşi să ne întrebăm: ce aşteaptă Roma de la maghiari? Bararea anarhiei de la răsărit? Noi sîntem aceiaşi care am îndeplinit acest rol şi chiar îl putem îndeplini şi în viitor, cu sau fără ei. Dar mergînd pe această cale, ducele va dezarma cea mai serioasă, dacă nu unică rezistenţă a hotarelor de la Nord ale imperiului roman, resuscitat. Factorul cel mai de căpetenie în acest sud est european este armata română. Nu trebuie demoralizat acest factor. Primim o colaborare cu ungurii, dar nu printr-o mutilare prealabilă a noastră.

De aceia îndreptăm apelul nostru către duce, nu patetic, totuşi sincer, cald: duce, posturile avansate de la Dunăre cer Romei dreptate? Dacă glasul nostru va fi ascultat, pacea şi liniştea pot fi salvate.

Hotărîrea arbitrară de la Viena

Hotărîrea arbitrară dată de cei doi miniştri ai Axei la 30 august, la Viena a fost o lovitură catastrofală dată unităţii naţionale a poporului românesc şi a unităţii geografice, politice şi morale a Transilvaniei. Gravitatea ei nu a fost prevăzută de nimeni în România, tocmai pentru că nedreptatea ei părea de neconceput. Ea este în contradicţie cu toate declaraţiile anterioare, care susţineau că se urmăreşte o soluţie întemeiată pe dreptate şi că ea va căuta să pună capăt, odată pentru totdeauna, diferendului maghiaro-român, întemeind o pace durabilă şi definitivă.

Aceste aşteptări au fost grav dezamăgite.

Hotărîrea arbitrară de la Viena constituie o flagrantă nedrepate şi ea nu poate fi menţinută pentru următoarele motive:

1. Unitatea geografică a Transilvaniei. Mărginită de jur împrejur de munţi cu părţile ei anexe (judeţul Sălaş, Bihor,Satu Mare, Maramureş), cu un sistem orografic şi hidrografic propriu, cu căi de comunicaţii unitare, Transilvania formează o unitate geografică aproape ideală.

./.

Efectele acestei unităţi geografice au creat şi partea ei istorică mereu unitară. Sub daci sau geţi ca şi sub romani în timpul evaziunilor străine, ca şi a voevodatelor sub turci, sub habzburgi şi în sfîrşit făcînd parte din România mare, ţara aceasta a avut întotdeauna aceiaşi soartă pe care au împărtăşit-o toţi locuitorii ei şi toate părţile ei. Niciodată, în toată istoria ei, cunoscută de 25oo ani, de la Agatirşi şi pînă la bătălia de la Agatirşi şi pînă la hotărîrea de la 3o august 194o, dată la Viena, această ţară nu a fisttăiată în două şi împărţită nici o clipă. Acest fapt singur ajunge pentru a sublinia cît este de intenabilă hotărîrea şi pentru a demonstra că este insolubilă ca poporul românesc, să se resemneze la situaţia creată prin ea.

Imposibilitatea geografică şi econimică, în care a fost întinsă Transilvania, prin hotărîrea de la Viena o dovedeşte la evidenţă, situaţia în care a ajuns Clujul şi împrejurimile sale. Clujul s-a întemeiat încă în vremuri preistorice, primind o organizare de oraş şi cetate importanţă sub romani, cunoscută sub denumirea de Napoca. Intemeierea oraşului Cluj a avut raţiunea sa economică, precum au avut toate oraşele importante, în împrejurare că erau aşezate în noduri de comunicaţii, şi de atingere a altor două regiuni de producţiune deosebită, mijlocind schimbul de mărfuri.

Astfel, Clujul a fost aşezat la punctul de atingere al regiunii muntoase a munţilor Apuseni cu cîmpia Ardealului şi Valea Someşului avînd menirea de a face schimburi de mărfuri între regiunea munţilor şi cea a cîmpiilor. Clujul nu poate fi lipsit de această misiune a sa, fără a fi nenorocite aceste două regiuni, cu care formează un corp inseparabil, economic şi geografic. Ori aceste două regiuni sînt curat româneşti, deci Clujul nu poate aparţine în mod logic şi just decît României. Acest adevăr îl evidenţiază, în mod surpzintăro mizeria în care a ajuns, în timp atît de scurt oraşul Cluj, de cînd a fost rupt din mediul său natural. Acelaşi lucru s-a întîmplat cu Braşovul şi cu regiunea secuiască, ce nu poate fi separată de cursul mijlociu al Oltului, al Tîrnavelor şi Mureşului. Intreaga populaţie a secuimii o ameninţă de mizerie, fiind lipsită de spaţiile vitale, în care se înşira chiar şi vechiul regat, spre capitala căruia a gravitat clasele producătoare ale populaţiei secuieşti. Poporul maghiar din Transilvania s-ar pronunţa categorie împotriva verductului de la Viena.

2. Ruperea arterelor de comunicaţii şi a legăturilor economice. Noua graniţă taie linia ferată Braşov-Cluj, care este artera de comunicaţie principală a provinciei. Tot astfel rîurile Oltul, Someşul şi Mureşul sînt întretăiate de graniţă tulburătoare a circulaţiei şi a unei regiuni de ape raţional. In special Mureşul rîul central al Transilvaniei, izvorăşte de pe teritoriul maghiar dar trece prin teritoriul românesc pe o lungime de cel puţin 3-400 km. Plutăritul devine astfel imposibil fiind nevoit să treacă de două ori graniţele economice vamale.

3. Nerespectarea principiului naţionalităţilor. Hotărîrea de la Viena a dat Ungariei o majoritate românească de 1.304.000 (50,2%) de suflete spre a"elibera" o minoritate ungurească de 968.000 (36,1%) de suflete. Dintre celelalte frînturi de popoare care locuiesc pe acest teritoriu (germani, evrei, şi puţini ruteni) trebuie să se ţină seama cel puţin de voinţa minorităţii germane. Membrii ei, în număr de aproximativ 72.000, au protestat hotărît contra dezlipirii lor de România. Protestul saşilor din Bistriţa a mers chiar pînă la scene violente cu puţini unguri din acea regiune şi la proteste exprimate la Berlin.

Cît pentru cei vreo 45-50.000 de şfabi din ţinutul Sătmarului, treziţi abia de curînd la conştiinţa naţională, graţie tratamentului de specială bunăvoinţă aplicată minorităţii germane, în România, ei sînt dispuşi să le cadă în starea de letargie,care sub regimul maghiar începuse să se transforme treptat în moarte naţională prin adoptarea progresivă a limbii maghiare.

Hotărîrea dată în arbitrajul de la Viena a lovit, în primul rînd, principiului naţionalităţilor. De oarecare parte s-ar găsi un observator al evenimentelor, fie de partea Axei, fie în tabăra opusă ei, el va trebui să recunoască faptul obiectiv, imposibil de tăgăduit, că supunerea unei majorităţi naturale sub stăpînirea unei minorităţi stînge, aduc principiul fundamental al constituirii satelor moderne, care este principiul naţional. Statul modern nu se poate întemeia pe altă bază, decît pe aceia a vieţii organice şi pe a unei personalităţi colective şi unitare, care e naţionalitatea. Orice încercare de a nesocoti sau de a viola drepturile ei este nu numai o nedreptate făcută prin călcarea dreptului de autodeterminare, prin distrugerea libertăţii ei morale, dar este şi o greşeală politică.

Ea stîrneşte, în mod fatal o reacţiune şi duce la luptă, care nu se pot sfîrşi, decît atunci cînd partea lezată este fie complet distrusă, fie din nou satisfăcută şi eliberată.

./.

Nu putem crede că Axa urmăreşte distrugerea completă şi definitivă a romanismului ca naţionalitate şi dispariţia lui de pe harta Europei, încercare ce credem că ar fi nu numai monstruoasă, dar şi imposibilă de realizat. Dacă puterile Axei ar fi avut acest gînd, ele nu s-ar fi mulţumit cu htărîrea de la Viena, ci ar fi mers mai departe.

Cît timp însă, existenţa unui stat românesc este principal admisă de puterile Axei, ca neformînd o primejdie pentru ea, precum se pare că rezultă din hotărîrea de la Viena, acest stat românesc oricît de redus, şi poporul românesc chiar lipsit de o viaţă de stat proprie, nu va putea să renunţe niciodată şi cu nici un preţ la aspiraţia de a trăi o viaţă naţională unitară, împreună cu toţi fiii săi, oriunde se găsesc în majoritate şi în continuitate teritorială cu masa principală a romanismului. Acest drept imprescriptibil şi sfînt al poporului românesc nu va putea să se stingă decît odată cu el însuşi.

Nimeni nu va putea convinge poporul acesta nu va putea să renunţe definitiv la partea din Transilvania, cedată în viruitea arbitrajului de la Viena. Felul cum a fost trasată noua graniţă, departe de a linişti poporul românesc, a izbutit dimpotrivă să-l convingă, că noua putere cît de mare şi adînc întemeiată este dreptatea lui proprie. Deşi s-a căutat să se înglobeze în Ungaria un minimum de poporaţiune maghiară, cuprinzînd toate masele maghiare cu importanta insulă etnică a secuilor, cu numeroase enclave mărunte şi sate risipite din judeţul Someş, Cluj, Sălaj şi Sătmar, împreună cu infiltraţiunile maghiare de lîngă hotare, creindu-se o frontieră, intrînd în formă artificială şi absurdă a unui sac, totuşi nu s-a putut evita ca pe acest teritoriu să nu se anexeze o majoritate românească. Faptul singur demonstrează, mai mult ca orice argumente, forţa blocului românesc în Transilvania caracterul ei majoritar, indestructibil. Hotărîrea de la Viena era meritul incontestabil de a veni în sprijinul tezei româneşti şi de a face dovada practică şi ad oculus, că Transilvania este o ţară în majoritate românească şi că acest caracter al ei nu poate fi schimbat prin nici o silnicie şi prin nici o artificialitate.

O greşeală politică: crearea unui nou iredentism revizionist şi a unor noi complicaţii. Să ni se îngăduie să o spunem cu sinceritate şi franchetă: credem că hotărîrea de la Viena constituie o mare greşeală politică săvîrşită de Axă, direct interesată în menţinerea liniştei în Europa răsăriteană. Ea a zdruncinat în-

./.

crederea popoarelor în ordinea de dreptate pe care Axa a anunţat că vrea să o realizeze în această regiune.

România nu a luat niciodată atitudine duşmănoasă împotriva Germaniei şi Italiei. Românii din Transilvania şi Banat păstrează în special poporul german recunoştinţă pentru progresele ce le-au realizat graţiei influenţei culturale germane.

Tratatul economic încheiat în martie 1939 cu Germania, este mărturi cea mai bună. In cursul războiului, România nu a schiţat nici un gest împotriva puterilor Axei şi nu merita să fie astfel tratată de către aceste puteri.

Credem că Axa are tot interesul să se pună capăt litigiului romqno-maghiar pe altă cale decît aceia a unei nedreptăţi, care este rezultatul unei preferinţe nejustificate pentru una din părţile în litigiu.

Hotărîrea de arbitraj însă a adîncit şi permanetizat conflictul dintre aceste două naţiuni vecine.

Pentru a satisface iredentismul maghiar absolut nejustificat, susţinînd cauza unei minorităţi contra majorităţi, s-a creat o iredentism românesc, de astă dată legitimat de dreptul vecinic şi impresctribil al majorităţii naţionale, care este aşezată în continuitatea geografică şi etnică evidentă.

Conflictul dintre cele două naţiuni va continua deci, şi va putea să aducă tocmai în momente critice pentru Axă, surprize şi complicaţii. Vandalismele şi cruzimile, omorurile şi distrugerile cauzate de maghiari după ocuparea părţilor judecatei lor, dovedesc că prin acea hotărîre s-a făcut o greşeală în contra umanităţii.

Preluarea Transilvaniei de către români, în 1918, s-a întîmplat fără nici un fel de răzbunare din partea românilor în mod uman şi civilizat.

Transpunerea puterii, de astă dată, s-a petrecut în valurile de sînge şi suferinţe indestrictibile ale românilor.

Pentru preîntîmpinarea lor este absolut nevoie de o revizuire imediată a verdictului de la Viena, revizuire care nu va coborî, ci va înălţa prestigiul Axei.

<u>Un verdict dat cu eroare de drept şi eroare de fapt</u>. Inainte de pronunţare arbitrii au cerut guvernului românesc, să declare, dacă va recunoaşte obligativitatea pentru el a sentinţei ce urma a se da. In consiliul de coroană, întrunit în noaptea de 29 spre 3o august, guvernul, respectiv, regele Carol al II-lea a comunicat celor prezenţi că România se află într-o situaţie de îndoită coerciţiune , întrucît guvernele Axei i-au adresat o notă cu caracter ultimativ pentru recunoaşterea hotărîrii arbitrare de a

doua zi şi întrucît trupele ruseşti, masate în mare număr la granițe României neliniştesc hotarul țării prin numeroase incidente grave de frontieră, şi se pregătesc să treacă Prutul . In aceste împreju. rări Consiliul de Coroană contra sentimentului unanim al țării, al luat, cu majoritate hotărîtoare de a se supune sentinței de arbitraj ce se pregătea la Viena. Atît puterile Axei, cît şi guvernul sovietic au dezmințit, însă, aceste două afirmațiuni ale guvernului român. Nu a existat nici o notă cu caracter ultimativ a Axei, Roma, Berlin şi nici amenințarea cu război a guvernului din Moscova. Consiliul de Coroană a adus, deci, o hotărîre înte meiată de o eroare de fapt evidentă, acest Consiliu de Coroană nu avea, de altcum nici un drept de a reduce o hotărîre în chestiile teritoriale ale României, precum am expus în declarația mea făcută în Consiliul de Coroană din 31 august,. Această afirmaţie a mea nu a fost contrazisă nici de regele Carol, nici de alţi membrii ai Consiliului de Coroană. Astfel, hotărîrea de la Viena şi acceptarea ei din partea Roâmâniei, fiind întemeiată pe o eroare de dreptate şi pe o eroare de fapt, ea urmează să fie casată ca vicioasă.

Poporul românesc, din partea sa, înşelat şi grav prejudiciat de guvernul şi desuveranul său a aplicat, după scurt timp, singura sancţiune ce se putea da într-un asemenea caz, silind pe regele Carol al II-lea să abdice de la tron şi îndepărtînd guvernul.

Prin înlăturarea regimului imoral şi nepatriotic al regelui Carol al II-lea poporul românesc a dobîndit într-o măsură oeracere satisfacţiunea pentru această inducere în eroare.

<u>Concluzii</u>,

Din toate acestea reese, că Transilvania care formează o admirabilă unitate geografică şi economică, nu poate fi desființată, nici subjugată sau sfîşiată în bucăţi, ci trebuie să urmeze soarta pe care i-o dictează interesele ei unitare, îndrumate de poporul românesc, care formează majoritatea şi care a avut în trecut de atîtea ori - şi sîntem siguri că o va avea şi în viitor-adeziunea a poporului german. Voința unanimă a poporului român din Ardeal este realizarea unității naționale într-un stat, deci o voință în perfectă armonie cu marele idei ce domină doctrina național-socialistă germană şi cea fascistă italiană. Căci nu se poate să nu ne fie nouă îngăduit a menține ceea ce Reich-ul şi Italia au realizat: întrunirea într-un singur stat al tuturor

./.

78

germanilor ca şi a tuturor italienilor.

Ideia unităţii naţionale este la temelia gîndirii politice moderne, în ce priveşte formarea statelor. Poporul românesc, compus din 16.000 milioane de suflete aspiră de secole la unitatea naţională. El şi-a înfăptuit-o. Un neam înzestrat cu o perfectă continuitate geografică şi etnografică, cu o conştiinţă naţională, cu o unitate culturală şi identitate de limbă uimitoare, împărţit în două confesiuni creştine, dar cu desăvîr ire identic, şi o concepţie de viaţă întemeiată pe o morală creştină, nu poa e fi lipsit de dreptul unităţii sale naţionale. Din această Românie unită nu poate lipsi îndeosebi Transilvania, sau o parte a ei, care este leagănul neamului românesc. Distrugerea acestei unităţi este nu numai cea mai mare nedreptate pentru neamul românesc, ci şi o încălcare a principiilor moderne de stat şi o oprire a unei activităţi care abia în 22 de ani a făcut mari şi salutare progrese pentru civilizarea acestei părţi a Europei. Desfiinţarea feudalismului oprimator, reforma agrară, reforma totală a serviciului sanitar, înglobarea întregului bazin dunărean şi a regiunii Carpaţilor într-o reţea modernă de comunicaţii sînt numai o parte a înfăptuirilor care au apropiat regiunea noastră de Apus.

Arbitrajul de la Viena a sfîşiat Transilvania de Nord, lăsînd pradă Ungariei o populaţie majoritară românească şi ţinuturi locuite întotdeauna de români.

Verdictul de la Viena nu a voit să ţină seama de faptul că Transilvania nu a fost niciodată împărţită în cursul istoriei sale şi că revendicările ungureşti nu au nici un temei şi nici o îndreptăţire.

Dacă România şi Ungaria în tratativele directe ce le a avut la Turnu Severin, nu au putut ajunge la o înţelegere în ce priveşte Transilvania, înseamnează că între aceste două ţ ri nu este posibilă o înţelegere pe cale paşnică în sensul dorinţelor nejustificate ale maghiarilor, deoarece România nu poate admite să i se rupă fîşii din trupul teritoriului său naţional, şi nici un arbitraj nu o poate obliga să renunţe, de bună voie, la drepturile ei.

Minoritatea maghiară, risipită pe teritoriul Transilvaniei, dacă nu e mulţumită cu tratamentul uman de care se bucură sub regimul românesc, şi dacă Ungaria vrea să adune pe toţi maghiarii pe teritoriul ei naţional, poate să o facă, fără se ridice pretenţiuni asupra Transilvaniei româneşti. Printr-o reformă agrară şi

./.

79

prin împărţirea latifundiilor feudale, Ungaria poate creia condiţii de existenţă pentru o populaţie mai numeroasă chiară, decît acea a maghiarilor ce trăiesc în Transilvania.

Deşi Ungariei i s-au impus angajamente ferme, prin sentinţa arbitrală de la Viena, totuşi nu a găsit de cuviinţă să ţină seama de ele. In loc să respecte drepturile românilor din Transilvania de Nord, cum era obligată, a dezlănţuit împotriva lor o prigoană barbară de estirpare. Au fost ucişi preoţi şi ţărani, pe unii i-au spînzurat de crucile biserifilor şi s-au schijuit şi bătut mii de intelectuali şi săteni, s-au trimis peste graniţă în vagoane plumbuite de vite, episcop, femei, copii şi bărbaţi, s-au evacuat în bloc sate româneşti întregi, alungînd pe locuitori peste frontieră şi silindu-i cu baionete, să semneze un act de renunţare la tot avutul lor - a organizat un adevărat jaf în comunele romîneşti, au pîngărit bisericile românilor, iar pe funcţionarii români de toate categoriile i-a concediat, i-au insultat, i-au batjocorit şi bătut, trimeţîndu-i în România. Sălbăticiile săvîrşite de unguri în Transilvania ocupată, unde s-a ucişi şi copii în leagăn, sînt fără pereche în istorie. Si ele continuă. Parte din faptele înşirate mai sus au şi fost constatate şi verificate de comisuuhea mixtă germano-italiană trimisă de Berlin şi de Roma la faţa locului. Pînă la sfîrşit, desigur, vor fi toate verificate.

In ziua de 31 ianuarie 1941, va avea loc în Ungaria, un rencensămînt al populaţiunii. Este evident că prin cruzimile, teroarea, prigoa ele şi prin expulzările de pe graniţă făcute în masă se urmăreşte făţiş scopul de a se transforma în timpul cel mai scurt, încă înainte de data de mai sus, majoritatea românească într-o minoritate etnică. Se ţinteşte, astfel, să se cree un fals titlu de drept, pentru revendicările maghiare, asupra acestui teritoriu. Mărturisirea primului ministru maghiar, contele Teleki făcută cu franchetă, cum că această acţiune a fost înscenată din ordinul autorităţilor, confirmă această presupunere.

Iată opera de civilizaţie a ungurilor în Transilvania, cedată lor prin arbitrajul de la Viena. Si iată pacea creată de puterile Axei în Europa centrală.

Firea lor, de acum o mie de ani, nu s-a schimbat. Ea este în contradicţie flagrantă cu firea umană şi tolerantă a poporului românesc, care nici în 1918 şi nici de data aceasta nu s-a făcut vinovat de excese, ci de acte de persecuţie şi n-a luat nici măcar represalii faţă de nemaipomenita barbarie săvîrşită de unguri în

./.

Ardealul ocupat.

Dar noi românii nu vom tolera, ca fraţii noştri şi pămîntul nostru străbun să fie din nou pradă sălbăticiei seculare.

Drept concluzie, în numele Transilvaniei şi Banatului, protestăm solemn şi solidar, împotriva ciuntirii teritoriului ţării romîneşti şi îndeosebi în contra dezlipirii unei părţi aşa de însemnate a Transilvaniei de la trupul României unite.

Cerem respectarea hotărîrilor proclamate la Adunarea Naţională, ţinută la 1 decembrie 1918, în Alba Iulia. Cerem anularea arbitrajului de la Viena, retrocedarea întregului teritoriu al Transilvaniei ocupat de Unguri. Afirmăm voinţa noastră de a trăi liberi şi independenţi pe străvechiul nostru pămînt şi de apăra cu orice mijloace şi cu supremiul sacrificiu patrimoniul nostru naţional. Această hotărîre a noastră însă nu serveşte numai interesele poporului nostru românesc, ci serveşte ideia generală a păcii. Pacea în aceste părţi ale lumii nu poate fi asigurată decît printr-un statut teritorial, care respectă principiul dreptăţii întemeindu-se pe principiul unităţii naţionale şina libertăţii naţiunilor. Toate popoarele din sud-estul Europei, după părerea noastră trebuie înzestrate cu statutul lor naţional, liber şi independent, echitabil de limitat, ca astfel în mod liber soncimţit să se poate asocia într-o mare confederaţie capabilă să facă legătură reciprocă, fără rivalităţi între puternicul masiv german şi între întinsul spaţiu ruso-ucrainean. Axa şi în special Germania nu are nici un interes să se prezinte ca duşmană unui partinic aranjament, a convieţuirii atîtor popoare, relativ mici, dar importante prin calităţile lor etnice şi aşezarea lor geografică. Intreaga omenire, dar în primul rînd Germania şi Italia ar profita dintr-o pace durabilă care însă, după credinţa noastră, nu se poate realiza prin forţă, şi numai prin măsuri echitabile corespunzătoare spiritului timpului şi realităţilor geografice politice şi economice.

ss/Iuliu Maniu

Bucureşti, 28 decembrie 1940

DOMNULE GENERAL,

După sgudurile aproape catastrofale, pe care le-a suferit România în ultimele luni, singura nădejde pentru revenirea la o stare de echilibru care să permită desfăşurarea unei politici salvatoare de ţară, a fost şi rămîne nădejdea în sentimentul şi voinţa de unire naţională a Românilor. Faptele grave întîmplate în ultimele zile au adumbrit mult aceasta, deşi asigurările date de dvs. au putut să facă să se prevadă o potolire a patimilor urzitoare de fapte sîngeroase.

Această unire însă nu poate isvorî decît dintr-un consentiment cel puţin în problemele mari ale Statului noastru.

In scopul realizării acestui consentiment este în primul rînd necesară o împărtăşire a părerilor noastre în scopul armonizării lor.

Aceste consideraţii m-au îndemnat să vă adresez în ultimul timp mai multe memorii impuse conştiinţei mele de diversele acte de guvernămînt şi de unele evenimente extrem de grave. Ele au fost o urmare a năzuinţei de a mă feri şi în viitor de învinuirea că am "tăcut" cînd greşeli grave ar fi pretins cel puţin un cuvînt de desolidarizare sau de protest.

Or, în lipsa Parlamentului, a libertăţii de presă şi a întrunirilor publice, cuvîntul <u>necesar</u> nu poate fi adresat decît celor care deţin puterea Statului. Pentru acest motiv ignorarea completă a adreselor mele de pînă acum nici nu mă indispune, nici nu mă descurajează. Imi fac mai departe datoria ca totodeauna în trecut.

x

x x

Un consentiment însă nu se poate realiza în lipsa unor informaţii exacte şi într-o atmosferă viciată de exagerări. Mai ales în atmosfera încărcată de acum trebue cumpănite învinurile care se formulează mai mult sau mai puţin făţiş în sarcina

./...

oamenilor politici, conducători ai ţării în trecut. Infrigurarea de acum nu e prielnică unei obiective descriminări şi stabiliri a faptelor şi o vorbă de bănuială sau chiar de acuză, aruncată, poate lua în conştiinţa unor aspectul judecăţii definitive şi poate duce la noi treceri peste ordinea legală, datorită şi poruncită de dvs.

Polemici şi rectificări publice nu ar servi potolirea valurilor şi poate nici nu ar duce la lămuriri obiective. De aceea, socot de datoria mea să vă pun în conştiinţă cele ce urmează:

In cazeta oficioasă „Buna Vestire", cu data de marţi lo decembrie, se publică în extenso, conferinţa la radio a D-lui Mille Lefter " Comandant al Bunei Vestiri", după cum se precizează în nota redacţiei gazetei.

In această conferinţă, sub titlul "Garda de Fier 193o - Văcăreşti - 1931", relatîndu-se peripeţiile prin care a trecut Garda de Fier în acea epocă - lupte, prigoane, jertfe - în legătură cu organele poliţieneşti, jandarmereşti şi guvernarea din acea vreme, se ajunge la următoarea precizare, subliniază cu caracter compacte în gazetă :

„Veninul şi simbria presei din Sărindar se revarsă din plin sub presiunea atacurilor din ce în ce mai violente. Ministerul de Interne îşi începe activitatea prin dizolvarea Gărzii de Fier şi legiunii Sfîntului Arhanghel Mihail".

Ministerul de Interne vizat în acest text este dl. Ion Mihalache, care este chiar numit într-un articol simpatizant al „Gărzii de Fier".

Nu este nici locul să fac elogiul şi nici portretul moral şi politic al prietenului meu, Dl. I.Mihalache, fost preşedinte al partidului nostru. Nu e cu putinţă însă să nu constaţi aici că D-sa s-a ridicat la răspunderi înalte în Stat, cu desăvîrşire prin forţa calităţii sale morale şi intelectuale, n'a tranzacţionat nici cînd în contul conştiinţei sale cu concepţia capitalistă exploatatoare, cu morala şi cu nenorocitele tradiţii ale vechiului politicianism, ci a urmat una din cele mai frumoase căi de viaţă politică; rădăcinată în svîrcolirile spre mai bine dinainte de război, trecută apoi glorios prin focul războiului şi afirmă pe urmă în anii năzuinţelor de refacere ale României.

Afirmaţiunea acuzatoare citată mai sus, nu poate rămîne din partea mea - şeful politic al d-sale - fără a fi restabilit adevărata stare a lucrurilor.

./...

Rostul trecerii la Ministerul de Interne a d-lui I. Mihalache, în epoca în care se ocupă conferenţiarul, nu are nic o contigenţă cu acea „presă din Sărindar", în graţiile căreia nici cînd nu a căutat să intre şi nici nu a fost. Si de asemenea, trecerea d-lui Mihalache la departamentul Internelor, nu a fost determinată de poliţie sau de politică.

Tara se sbătea în cea mai crîncenă criză economică şi financiară.Gospodăria judeţelor şi a comunelor era complet desorganizată, neputînd face faţă acelor enorme greutăţi.Menirea d-lui I.Mihalache era în principial ajustarea acelor gospodării asprimi împrejurărilor - problemă realizată norocos şi în cea mai mare parte prin modificarea legii administrative şi prin o nouă lege a finanţelor locale.

A doua raţiune a trecerii d-lui I.Mihalache de la Departmentul Agriculturii la Interne a fost necesitatea ca într-o epocă de prăbuşire a preţurilor agricole şi a schimburilor, acel departament economic, la care, temporar, nu prevalau problemele agricole de natură tehnică şi cele de cîrmuire economic generală, să fie încredinţat valorosului specialist, regretatul Virgil Madgearu.

Prin urmare, dl. I.Mihalache nu a venit la Ministerul de Interne cu o misiune specială privind ordinea şi siguranţa publică şi cu atît mai puţin cu metode speciale, cunosc aceasta deşi nu mai eram preşedinte al Consiliului.

Dl. I.Mihalache a funcţionat ca Ministru de Interne încadrat într-o anume ordine legală, care, - bună, rea - îi determina îndatoririle.Aplicarea sinceră şi corectă a legii în vigoare e prima datorie a unui guvernămînt, fiind confirmat pri experienţa politică a timpurilor că un Stat de ordine legală primul şi fatalul pas spre prăbuşire atunci cînd conducătorii lui se dispensează de îndatorirea respectării şi a îndeplinirii legilor. E începutul anarhiei şi a răsturnării.

Aceasta este şi trista experienţă trasă din faptele fostului regim, aceasta este şi lozinca pe care a-ţi anunţat-o cu deplină hotărîre şi dvs. domnule general, cu ocaziunea instalări noului regim politic.

Sistemul legal în fiinţă în acel timp opera funcţionarea unor organizaţiuni politice secrete.Aceasta era dispoziţia legală - şi în interes superior de stat nu era cu putinţă modificarea ei - după cum ea există şi azi. In aceste vremuri Garda de

Fier ființa ca o asemenea organizație secretă. Era deci datoria miniștrilor de interne și instituție să satisfacă precisa poruncă a legii.

Dar nu este îngăduit să uite și să neglijeze nimeni, cine vrea să prezinte sincer faptele, că întreg guvernul și în special dl. I.Mihalahce și-a pus în cumpănă toată puterea de persuasiune, pentru a determina conducerea gărzii de fier să dea acestei organizatiuni politice o consistență conformă cu sistemul legal și mai ales să nu se uite că, în clipa cînd mișcarea a luat forma partidului "Totul pentru Tară", toată adversitatea de concepții politice dintre partidul ce susținea guvernul de atunci și acest nou partid s-a manifestat exclusiv în lupta de idei, fără a stînjeni Ministerul de Interne, nici în cea mai mică măsură, activitatea politică a noului partid.

Nu va fi însă de interes, pentru cei ce voesc să cunoască reala atitudine, față de mișcarea legionară, următoarele două amănunte:

Dl. I.Mihalache, printr-o întîmplare, a afirmat cu un ceas mai înainte de a apărea în „Monitorul Oficial", despre jurnalul de dizolvare a partidului „Totul pentru Tară". Neîntîrziat a alergat la fostul prim ministru I.G.Duca și cu multă stăruință a încercat să-l abată de la hotărîrea luată. A insistat în argumentația că partidul „Totul pentru Tară" se bucură de scutul legilor, să nu poată fi stînjenit în legala lui activitate și cu atît mai puțin poate fi dizolvat fără o călcare de lege gravă și plină de consecințe nenorocite. Durere, dl. I. Mihalache nu a putut opri fatala măsură.

Cînd apoi, în preajma alegerilor din 1937, se punea greaua problemă a apărării față de abuzurile ce se pregăteau în chip evident, dl. I.Mihalache, a fost în cadrele forurilor de conducere ale partidului național-țărănesc alături de inițiatorii propunerii de colaborare dintre acest partid și partidul "Totul pentru Tară" -colaborare, care știm, că a dat rezultatul cel mai satisfăcător.

Va trebui în fine să amintesc că dl. Ion Mihalache, în cursul acestui an, în urma intervenției a două delegații quassi - sociale ale Gărzii de Fier, a protestat la locurile competente împotriva criminalelor abuzuri, cu care erau loviți membrii mișcării legionare. Iar mai înainte, în toamna anului trecut, sub guvernarea generalului Argeșeanu, din proprie iniția

tivă dl. I.Mihalache s-a înfăţişat acelor locuri, protestînd cu toată vehemenţa împotriva oribelor crime din 21 septembrie. D-sa a prezentat cu acea ocazie şi memoriul - protestaredactat şi seminat de mine, colaborînd la compunerea lui d-nii: I.Mihalache , dr. N.Lupu, Mihai Popovici şi mult regretatul Virgil Madgearu. Realitatea este clară: sub exigenţele dispoziţiuni legale, dl. I. Mihalache avea îndatorirea legală să dizolve o organizaţie secretă - sub exigenţele conştiinţei şi legalităţii sale ca şi în urma poruncilor înţelepciunii politice, d-sa a fost apărătorul mişcării care a luat forma unui partid politic în arena vieţii publice a ţării şi s-a afirmat cu mine împreună ca dîrz protestator împotriva abuzurilor şi crimelor cu care a fost lovit acest partid politic şi membrii lui.

Dar, pentru a fi completă imaginea lucrurilor e necesar să ne aducem aminte, că dl. I.Mihalache departe de a inaugura "metode speciale" a primit moştenirea aceloraş organe de conducere - care funcţionaseră şi înainte, bizuiţi exclusiv de încrederea personală a fostului Suveran, fără a avea nicio legătură structurală cu guvernul de atunci, oameni impuşi, fără deosebirea unei serii întregi de guverne.

Si mai ales nu este îngăduit să se uite că singurul ministru de interne, care a avut curajul să pună făţiş fostului suveran chestia înlăturării acestor sefi de institutii, responsabili pentru ordinea publică în Stat - peste capul ministrului de interne - a fost dl. I.Mihalache. Iar cînd fostul rege a refuzat înlăturarea lor, dl. I.Mihalache si-a prezentat demisia. Urmarea a fost solidarizarea mea cu d-sa si demisionarea întregului guvern prezidat de mine, fără a mai aminti, nici eu nici dl. I.Mihalache o colaborare cu fostul rege.

Acestea fiind faptele cunoscute perfect de toţi cei ce au trăit în arena politică, a acelor ani, sau s-a ocupat de desgroparea acestor evenimente însă recente, se impune cu multă stăruinţă întrebarea: " ce scop urmăreşte difuzarea prin instituţii publice, a postului de radio şi publicarea oficiosului mişcării, a unor afirmaţiuni neconforme cu realitatea, de natură să excite spiritele şi dealtfel surescitatea ? Asemenea fenomene, mai ales repetîndu-se şi în scrisul care rămîne şi în trecătoarea vorbă de la radio, sînt în flagrantă contradicţie atît cu inexorabila necesitate a liniştirii spiritelor, cît şi cu necesitatea de care depinde existenţa ţării noastre de a curma definitiv şirul sîngeros şi atît de prelungit al actelor de teroare, necesităţi pe care dvs. domnule general le-aţi accentuat de repetate ori cu

./...

deplină hotărîre.

Domnule general,

Am avut ocazia în repetate rînduri să-mi arăt adînca mea convingere, iar după cum principala cauză a nenorocirilor care s-au abătut asupra României, a fost ruperea tot mai îndrăsneaţă a ordinei legale din partea regimului, la a cărui înlăturare am lucrat de acord cu toţii, primul balsam, cel care porneşte tămăduirea este întoarcerea şi integrarea vieţii noastre publice în cadrul precis al ordinei legale. Nu e o problemă uşoară aceasta, o ştiu. Dar e una necesară - sub pedeapsa degenerării definitive a vieţii publice în şir de răsbunari şi asasinate, a anarhiei, a destrămării, a prăbuşirii fără mîntuire.

Puterea legiuitoare - în orice formă a ei - are posibilitatea să adapteze sistemul de drept şi singuratele norme, situaţiunilor date şi exigenţelor diferitelor epoce. Dar acest sistem de drept aşa cum este el alcătuit, trebue să fie respectat, fără a i se putea aduce nici cea mai mică atîngere lipsită de dreapta sancţiune aplicată de forurile judecătoreşti, păstrate în senina lor obiectivitate.

Menţinerea spiritului de strictă legalitate, dar mai ales greaua sarcină a readucerii unei vieţi de Stat sbuciumată de desechilibrări ale ordinei de drept în făgaşul normal şi liniştit al legalităţii, ni se pare că e porunca cea mare, pe care soarta a pus-o în faţa dvs. domnule general şi a colaboratorilor dvs.

O vorbă aruncată fără controlul obiectivităţii, rostită de cei din apropierea dvs. politică, poate porni din nou avalanşa pe care dvs. voiţi s-o zugrăviţi spre salavarea ţării. Iar avalanşa sdrobeşte oarbă, tot ce-i stă în cale şi nu alege pe criminal de cel nevinovat, nici pe profitorul vieţii publice, de cel ce s-a întors din războiul de întregire cu pieptul înpodobit cu meritate decoraţii, nu deosebeşte pe aventurier de omul politic, onest, desinteresat, sacrificîndu-şi viaţa pentru binele neamului său.

O astfel de avalanşe o pot porni unele părţi din discursul recent al d-lui vicepreşedinte al Consiliului, ţinut în faţa tineretului, în care timbrează întreaga generaţie anterioară ca una fără ideal, ţinzînd numai la îmbogăţirea individuală şi insensibilă faţă de abuzurile şi crimele regimului anterior, atunci cînd este cunoscută prigoana îndreptată în contra mea, a domnului Mihalache şi a întregului nostru partid, tocmai din cauza neîntreruptei noastre acţiuni pentru o regenerare a vieţii publice şi

rezistenței în contra regimului venal al regelui Carol. Dar această avalanșă o poate ușor porni afirmația cuprinsă în acel discurs că "nu se poate cere de la legionari să fie sfinți și zei după suferințele ce au îndurat de la făptuitori" pe care singur Conducătorul ar putea să-i ierte, cere însă, durere, numai este între cei vii ? Aceasta mai ales cînd circulă pe buzele multora lista celor condamnați, între care unii care nu au contribuit cu nimic la tragicele evenimente, din contră, au năzuit a le opri și cînd neurmărirea celor vinovați de ultimele crime poate servi o încurajare pentru asemenea scene.

Vă aduce cel mai însemnat mijloc de liniștire și patriotică unire sufletească a Națiunii acela care va opri acea avalanșe și care va face ca în această țară nimănui să nu i se poată aplica pedeapsa fără de dreapta judecată a acelei instituțiuni, purificate, care este Justiția, pe care se întemeiază statele și nimeni nu va putea aduce atingere legii și dreptului, fără să nu simtă asprimea hotărîrii ei.

Opera de clădire și refacere nu va putea începe și prospera sub regim de judecăți făcute înafara Justiției. Răzbunările necontrolate de justiție prelungesc o stare sufletească de care agonia nu este decît la un pas, iar Justiția să nu răsbune și să restabilească ordinea morală și de drept, față de toți în egală măsură.

Nu elementele unei îngrjorări personale, care sînt cu totul departe de mine și îndatorirea de a stabili adevărul în raport cu prietenii mei, dar în special îngrijorarea pentru binel obștesc și în scopul unei evoluții sănătoase a țării noastre, mă face să insist asupra celor expuse, rugîndu-vă să primiți expresiunea deosebitei mele stime.

București, 13 decembrie 1940

ss) Iuliu Maniu

Prezentul vol. Conține
87 (optzecișișapte) file
Mr. [illegible]
29. VII. 1969

Prezentul dosar conține un număr de 87 file
și a fost verificat de Mocanu Ioana astăzi, 19.05.2003.
[illegible]